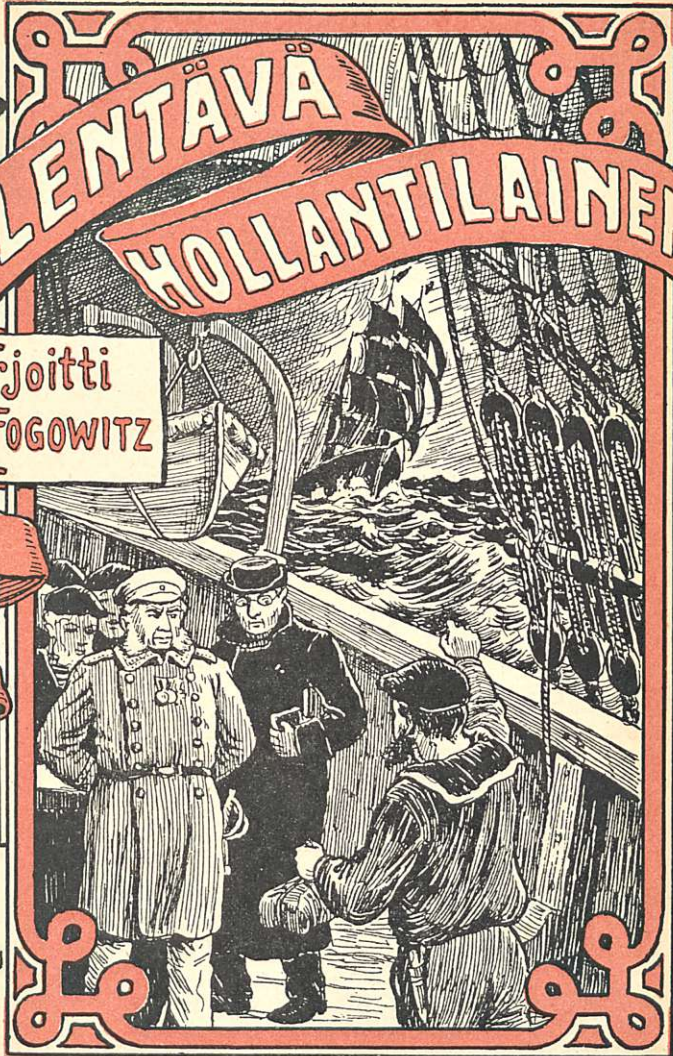

■ JOUTOHETKINÄ V. ■

LENTÄVÄ HOLLANTILAINEN

Kirjoitti
A.H.FOGOWITZ

PORVOOSSA.
WERNER SÖDERSTRÖM.

LENTÄVÄ HOLLANTILAINEN

JA

MUITA SEIKKAILUKERTOMUKSIA

NUORISOLLE KERTONUT

A. H. FOGOWITZ

SUOMENNOS

PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM

Porvoossa,
WERNER SÖDERSTRÖMIN KIRJAPAINOSSA
1897.

Lentävä hollantilainen

eli

merikummitus.

„Circe“ oli poikennut Kapkaupungissa ja kääntyi jälleen merelle kulkeakseen vesitse Eurooppaan. Pian oli Pöytävuori hävinnyt näkyvistä, ja niille seuduille omituiset, turmiolliset myrskyt hidastuttivat kulkua ja tekivät matkan vaaralliseksi. Päivä oli ollut pilvinen ja sumuinen. Tuuli, joka aikaisemmin virkeästi oli purjeita pullistellut, tyyntyi äkkiä kuin taikaiskusta. Mutta hetkisen perästä se yltyi entiselleen, puhaltaen kuitenkin aivan toiselta suunnalta, ja taukosi kerrassaan tuokion kuluttua, ikäänkuin Eolus *) oikutellessaan olisi tahtonut härsyttää miehistöä. Kaakosta lähestyi kova aallokko. Purjeet läis-kivät mastoihin, ja laiva kallistelihe puolelta toiselle ikäänkuin ruuma olisi ollut vettä täynnä. Ja tuuli oli kuitenkin niin vieno, että tuskin voitiin pysytellä oikealla tolalla.

Noin kello kahden aikaan iltapäivällä tuli ankara tuulenpuuska, tuoden mukanaan ukkosen, salamoita ja sadetta. Miehistö tuli levottomaksi, tähysteli taivaan kantta ja arveli yöksi koituvan kovan työn, niin ettei kai maksa-

*) *Eolus*, tuulten haltija kreikkalaisten jumalaistarustossa.

nut vaivaa välimiten pistäytyä riippumattoon uinahtamaan. Niin näytti käyvänkin. Aliperämies Duncan Sprigthly, oli juuri rupeamaisillaan kertomaan myrskystä, jossa hän oli ollut Kap Racen kukkulalla Newfoundlandissa, kun yhtäkkiä kova vihuri puski heidät pitkälle. Reivatuin latva- ja keulapurjein kiiti laiva eteenpäin aina iltamyöhään. Kun meri aaltoili kovasti, oli kapteenista varmintä seisauttaa laiva.

Kannella oli vahtina neljä miestä, joista yhden, Tom Willisin, oli sivulta tähystettävä, sillä ilma oli vielä niin sumuinen, ettei keulasta nähnyt kahta solmuväliä eteenpäin. Tom Willis, vanha, kokenut merimies, näytti äkkiä säpsähtävän ja toiset näkivät hänen hämmästyneenä ja jännityksissään monasti käyvän keulapuolella ikäänkuin hän olisi nähnyt siellä jotain kummallista. Mutta kun hänetä tiedusteltiin, mitä hän katseli, vastasi hän vain kiertelemällä. Toisetkin sitten viimein menivät keulaan saadakseen itse selvän asiasta. He näyttivät hirveästi hämmästyvän, vaikeivät ensin virkkaneet mitään, kunnes heistä muuan nähtävästi tarkoin punnittuaan aikeensa huusi:

„Hei — olkaa varuillanne pojat! Lentävä hollantilainen!“

Laivamiehet, jotka vetelivät unta riippumatoissaan, säikähtivät kuullessaan niin tavatonta huutoa, vaikka epäselvästi sen tajusivatkin, ja uteliaina he tiedustelivat, mikä hätä kannella oli.

„Tulkaa ylös ja katsokaa itse!“ ärjäsi Tom Willis. Pelättävä ei ole meidän laivassa, vaan ihan edesämme meressä.“

Siitä miehistön uteliaisuus luonnollisesti kiihtyi, ja kaikki tulla kolusivat portaita ylös, malttamatta vetäistä edes takkia päällensä. Kun he tulivat laivan keulapuolelle ja tähystelivät merelle, kuiskailivat he salaperäisesti toisilleen epäilevän näköisinä.

— Missä se laiva on? Minä en näe siitä jälkeäkään!
— kysäsi joku.

— Salaman valossa sen näimme, — sai hän vastaukseksi. — Näimme selvään, ettei yhtään sen purjetta oltu reivattu, ei vaaksan vertaa. Mutta me, jotka tunemme, miten kauhea sen kohtalo on, tiedämme varmaan, ettei se milloinkaan pääse satamaan, vaikka sillä olisi vieläkin enemmän vaatetta levällään!

Laivamiesten laverrukset ja huudot olivat houkutelleet muutamia matkustavaisiakin kannelle. He tähystivät tähystämistään, vaan eivät huomanneet mitään erinomaista, sillä laivaa ympäröi ainoastaan yön pimeys, sakea sumu ja kuohuvat aallot. Laivamiehet puolestaan itsepäisesti karttelivat kaikkia heille tehtyjä kysymyksiä. Viimein tuli kannelle laivan pappi, vakava, kunnianarvoisa mies, josta miehistö paljon piti. Matkustajat keräytyivät paikalla hänen ympärilleen ja eräs heistä kysyi, oliko pappi jo nähnyt „lentävän hollantilaisen“ ja tunsiko sen tarinan.

— Olen kyllä kuullut sen risteilevän näillä vesillä, — vastasi pappi, — mutta en ole sattunut sitä vielä milloinkaan näkemään.

— Mutta minkätähden sen ei luulla milloinkaan pääsevän satamaan?

— Siihen sanotaan olevan monta syytä. Minulle on siitä kerrottu näin: „lentävä hollantilainen“ oli amsterdamilainen laiva, joka useita vuosia sitten läksi merille Amsterdamin satamasta. Sen kapteeni — Vanderdecken oli hänen nimensä — oli vanha, kiukkuinen merimies, joka ei pelännyt mitään ja piti kaikessa oman päänsä. Mutta kumminkaan ei yhdelläkään laivamiehellä hänen laivassaan ollut vallittamisen syytä ja kaikki palvelivat häntä mielellään. Tosin ei yksikään tiedä, miten asiat nykyjään ovat laivassa. Kerrotaan laivan kerran yritelleen Kapiin ja kuluttaneen kokonaisen pitkän, kuuman päivän sinne pyrkiessään. Tuuli oli vastainen ja kiihtyi kiihtymistään. Vanderdecken käveli kannella edestakaisin ja kiroili kelpo lailla vastoinkäymistään. Heti auringon mentyä mailleen huudettiin hänelle toisesta laivasta, jossa huomattiin hänen uhka-

rohkea yrityksensä, ja varoitettiin sinä yönä lahtea lähestymästä, sillä siitä koituisi vahinkoa hänelle ja hänen väelleen. Mutta Vanderdecken vastasi äreästi:

— Mieluimmin olen ikuisesti kirottuna kuin jätän sen tekemättä, vaikka minun sitten pitäisikkin täällä ris-teillä tuomiopäivään asti.

Sen koommin ei ole Vanderdeckenä nähty maissa. Hän ei päässyt lahteen ja tiedetään hänen yhä vielä ris-teilevän näillä vesillä. Ja sitä hän saa tehdä vielä monta monituista vuotta. Jos hänen laivaansa joskus satutaan näkemään, tapahtuu se aina ainoastaan myrskyssä ja rajuilmassa!

— Ja hänen laivaansa täytyy huolellisesti vältellä, — lisäsi muuan laivamies — sillä Vanderdeckenin kerrotaan laskevan veneen vesille, kun vain tulee näkyviin laiva eikä hän kuulu säästävän vaivojaan päästäkseen siihen ja jättääkseen sinne kirjeitä vietäviksi omaisilleen. Mutta, — Jumala paratkoon! — ne kirjeet eivät tuota onnea sille, joka niihin kajoo.

— No siitä en varsinkaan ole nyt huolissani, virkoi Tom Willis. — On siksi avaralti merta välillämme, että se kyllä estää sellaisen vierailun!

— Eipä niinkään, arveli toinen. — Onhan Vanderdeckenillä väkeä, jota lähettää!

Yhä kovenevalta jyrinältä ei enää erottanut laivan kylkiä pieksävien aaltojen kuohuntaa ja pauhuakaan. Tuuli oli sammuttanut lampun kompassihuoneesta eikä kukaan enää voinut sanoa minnepäin laiva ajautui.

Matkustajat jättivät kaikki enemmät utelemiset sikseen, etteivät olisi enää lisänneet salaista pelkoa, joka näytti vallanneen kaikkien mielet. Tosin koettivat useimmat panna pelkonsa ja kiihtymyksensä rajuilman syyksi; mutta pintapuolisinkin tarkastaja ei voinut olla huomamatta heidän pelkäävän vielä muutakin, vaikka he eivät tahtoneet sitä myöntää. Kun lamppu kompassihuoneessa jälleen sytytettiin huomattiin „Circen“ olevan entistä enem-

män tuulen alapuolella ja se rohkaisi vähän laivaväestön mieltä. Mutta ilma ei sittenkään ollut ollenkaan asettunut eikä ukkonen tauonnut, ja kirkkaan salaman leimataessa synkällä taivaalla näkyi meren kuohuvat aallot ja etäällä „lentävä hollantilainen“, joka oli levittänyt kaikki purjeensa ja kiiti tuulella hurjaa vauhtia. Ainoastaan vilahdukselta laivamiehet ja matkustajat sen näkivät, mutta se oli kyllyksi: he olivat varmaakin varmemmat, että siellä se kummituslaiva purjehti.

— Näittekö sen? huudahti muuan laivamies aivan hengästyksissään. — Siellä se mennä hujottaa ja on keskellä myrskyä levittänyt jokaisen vaateriepunsa.

Pappi oli ottanut rukouskirjansa ammentaaakseen siitä lohdutusta, rauhoitusta ja voimaa koko laivaväelle. Sitä tarkoitusta varten hän istuutui kompassihuoneen seinustalle, niin että lamppu valaisi kirjan lehtiä, ja luki kovalla, juhlallisella äänellä rukouksen, jonka kirkko on säätänyt merenhädässä oleville. Ja se sai hetkiseksi kääntymään kannella-olijain huomion myrskystä muuane.

Salamat harvenivat harvenemistaan ja niiden silloin tällöin välähtäessä ei nähnyt muuta kuin laineiden kuohun ja tyrskyn ja laivan ympärillä kohisevat hyrskyt.

Miehistö näytti olevan sitä mieltä, että pahin oli vielä tulematta, mutta siitä he eivät hiiskuneet mitään muille, keskenään vain suputtelivat. Silloin vasta tuli kannelle kapteeni, ennakkoluuloton, järkevä mies, ja tiedusteli, mitä se salaperäinen kuiskaileminen merkitsi ja mitä siellä oli tekeillä. Hänen luullakseen oli pahin myrsky jo ohi. Häntä oikein ihmetytti, että hänen väkensä piti sellaista melua eto tuulesta. Kun viimein joku miehistä mainitsi „lentävän hollantilaisen“, purskahti kapteeni ääneensä nauramaan.

— Ettehän te ole järillänne, pojat! hän virkkoi. — Ihanhan te nyt näette kummituksia! Tahtoisinpa kerran omin silmin nähdä laivan, joka moisenä yönä, tällaisessa

tuudessa täysin purjein laskettelee. Se ansaitsi todellakin näkemistä!

Pappi, jota kapteenin iloinen, leikillinen puhe ei miellyttänyt, nousi ylös ja veti häntä syrjään, nähtävästi pitääkseen hänelle „saarnan.“ Mutta laivan päällikköä, joka pari vuotta oli Aberdeenissä *) opiskellut ja halveksivasti puhui väkensä taikauskosta, oli hyvin vaikea saada muuttumaan.

— Pyh, pyh, — kuultiin hänen sanovan — meillä on omassa laivassamme kyllin tekemistä ajattelematta sellaisia asioita!

Sen jälkeen hän lähetti miehen mastonhäkkiin ja mastonlatvaan tarkastamaan, oliko etumärssystä jokin osa irti, kun se lyödä remppasi niin kovasti mastoon. Tom Willis kiipesi sinne, mutta palasi heti, ilmoittaen ylhäällä kaikki olevan kunnossa. Hän sanoi myös toivovansa, että taivas pian selkenisi, jotta pääsisivät pelätyn laivan näkyvistä, jonka ylhäällä käydessään oli taas nähnyt. Kapteeni kohautti halveksivasti olkapäätään ja tuumaili iva-ten, että Tomin pitää lainata äitinsä isoäidin silmälasit, kun hänet vasta mastoon lähetetään. Iloisesti jutellen hän käveli sitten aliperämiehen kanssa edestakaisin kannella. Tom Willis naurahti itsekseen ja vetäytyi keulapuolelle, josta hän yhä tuskallisena merelle tähyteli.

Kului aikaa kotvanen. Laivamiesten kuiskaileminen oli loppunut — ei kuulunut muuta kuin köysien iskeminen mastoihin, taklinkien natina ja aaltojen kohina, kun ne tyrskyivät laivan kytkiä vasten tai kun niiden vaahto-harjat sähköisten ja kuohuen pärskyivät kannelle. Kapteenikin oli keskeyttänyt rupattelemisensa aliperämiehen kanssa. Sysimusta pimeys peitti laajan vesiaavikon. Yhtäkkiä leimahti taas salama öiseltä taivaalta ja sen valossa luulivat miehet uudelleen nähneensä kummituslaivan.

— Hei, siinä se Vanderdecken taas on! huusi Tom Willis. — Minä näin hänen laskevan veneen vesille!

*) Skotlannissa.

Jokainen kannella olija juoksi keulaan ja tuijotti sydän kurkussa synkälle merelle. Uudelleen välähti pitkä, monikärkinen salama, valaisi silmänräpäyksen ajan rajusti aaltoilevaa merta ja näytti miehistölle vähän matkan päässä ei vain „lentävän hollantilaisen“, vaan myöskin veneen, joka neljän vahvan miehen soutamana suuntasi kulkunsa „Circeen“ päin. Se oli tuskin kahden solmuvälin päässä laivasta. Kapteenikin säpsähti ja, ollen kahden vaiheella puhuttelisikko soutajia vai ei, käveli hän kiivaasti edes takaisin.

— Hoi, kuka siihen veneeseen köyden viskaa? kysyi viimein miehistön vanhin, kun oli aika nakata köysi.

Miehet katselivat toisiinsa hämmästyneinä eikä yksikään halunnut työhön ryhtyä. Kului taas kotvanen. Vene ennätti aivan laivan kylkeen, niin että selvään erotti kaikki neljä soutajaa. Kooten kaiken rohkeutensa, miehistön vanhin huusi tulijoille:

— Hehei -- mitä tahdotte? Miten ihmeessä pääsitte tällaisessa ilmassa tänne asti? Mikä kovan onnen tähti teidät tänne johti?

Vahva, räikeä ääni veneestä vastasi:

— Tahdomme puhutella kapteenianne! Auttakaa meitä laivaanne!

Vene oli ihan laivan kylässä, ja muuan soutajista, vanha, ahavoitunut merimies nousi laivaan kirjepinkka kädessä. Kauhistuen peräytyivät kaikki laivamiehet. Pappi yksin pysyi siksi tolkussaan, että lähestyi häntä muutama askeleen ja juhlallisesti kysyi, mikä oli hänen käyntinsä tarkoitus niin myöhäiseen aikaan.

— Suokaa anteeksi! vastasi vieras. — Me olemme kauvan purjehtineet näillä vesillä ja päällikkömme lähettäisi mielellään nämä kirjeet ystävillemme Eurooppaan.

— Se on laivan päällikön asia, — sanoi pappi vakavasti. — Olkaa niin hyvä, Mynheer Ruesdal, ja tulkaa tämän miehen puheille!

Vasta sitten kapteeni tuli saapuisalle ja näytti yhtäkiä muuttaneen mieltä. Kuultuaan oudon vieraan pyynnön hän näet vastasi päättävästi:

— Hyvä ystävä, sanokaa päällikölle, että hän jättäisi kirjeensä johonkin muuhun laivaan eikä tähän.

— Oi, me olemme tarjonneet niitä jo moneenkin laivaan, — sanoi mies alakuloisesti, — vaan ei kukaan ota niitä viedäkseen.

— Ja mekin olemme varmasti niin varovaiset, että jätämme ne ottamatta! Tiedättekö, että teidän kirjeenne sanotaan olevan loihdittuja, ja niitä seuraa Jumalan tai pahan hengen kirous. Laiva, joka niiden kanssa tulee tekemisiin, joutuu perikatoon, vaipuu auttamattomasti meren pohjaan.

Outo ei näyttänyt vastaväitettä huomaavankaan, kyseli vain, mistä laiva oli kotoisin. Saatuaan tietää sen olevan Portsmouthista hän tuumi:

— Olisi minusta ollut mieluisampaa, jos olisitte olleet Amsterdamista! Haluaisimme vielä kerran nähdä rakkaan kotikaupunkimme, ystävät, vaimot ja lapset, mutta Luoja tietää, milloin kotiudumme!

Veneessä-olijat vääntelivät käsiään ja vaikeroivat epätoivoissaan selvällä hollanninkielellä.

— Kuinka kauvan olette sitten jo olleet merillä? kysäsi kapteeni niinikään äitinkielellään.

— Emme sitä tiedä, sillä emme pidä mitään päiväkirjaa sen jälkeen, kuin tuuli vei meiltä kalenterin — mutta kauvan, kauvan olemme olleet. Me tahtoisimme vain lähettää nämä kirjeet kotiin omaisiamme lohduttamaan. Teidän ei tarvitse muuta kuin jättää ne lähimpään satamaan — sieltä ne kyllä joutuvat perille.

— Miksi ette itse jätä niitä maihin, kun käytte satamassa?

— Siksi . . . siksi, että . . . änkytti vieras — miksi tahdotte sen tietää, Mynheer?

— Sen tähden, että se huvittaisi minua. Jos mielenne palaa kotiin ja lienette eksyksissä, niin mielelläni minä opastan teidät oikealle tolalle. Mutta minä tiedän jo, mikä on vikana! Pelkään, ettei kirjeistänne ole Amsterdamissa kellekkään mitään hyötyä. Vaikkapa toimittaisimmekin ne määräpaikkaansa, niin eivät ne kai tapaisi omistajiansa enää muualta kuin hautausmaan kylmästä povesta!

— Mahdotonta . . . sitä en usko! — jatkoi Vanderdeckenin pursimies tuskallisesti ja pyyhkäisi hihallaan kyynelen silmännurkasta. — Tuuli ja rajuilma ovat meitä tosin kauvan sinne tänne kuletelleet — mutta koti ja kontu, vaimo ja lapset eivät siltä ole mielestämme unohtuneet. Eihän ole yhtään vesipisaraakaan ilmassa, joka ei olisi sukua toisille, ja joka ei niin niitä rakastaisi, ettei se mielellään putoisi uudestaan mereen yhtyäkseen toisiin! Mitenkä sitten ihminen voisi unohtaa omaisensa ja ystävänsä? Onhan yksin ruumiimmekin osa Hollannista. Ja kapteenimme sanoo, että jos vielä kerran pääsee takaisin Amsterdamiin — sen Jumala suokoon! — niin hän kernaammin muuttuisi nurkkakiveksi ja hautauttaisi itsensä maahan kuin vielä kerran lähtisi rakkaasta kotikaupungistaan muualla kuollakseen. Siksi, hyvä herra, ottakaa toki kirjeemme mukaanne!

— Se ei hyödytä teitä vähääkään, ystäväni! vastasi Mynheer Ruesdal sääliä. — Turhaa on jo kirjeiden kirjoittaminenkin; mielettöntä, jopa jätetöntäkin on vaatia niitä perille saatettaviksi.

— Auttakaa meitä! rukoili vieras hartaasti. — Katsokaa — hän näytti muuatta kirjettä — tämän on aliperämiehemme kirjoittanut ainoalle sukulaiselleen, mitä hänellä enää on koko Luojan avarassa maailmassa, setälleen, kauppiaille, joka asuu toisessa talossa Stunker—Yachte—Grachtin varrella!

Hän tarjoili kirjettä monellekin, vaan ei yksikään uskaltanut sitä ottaa. Viimein puhkesi Tom Willis puhu-

maan, ensin kotvasen supateltuaan toisen laivamiehen kanssa.

— Kuulkaapas, mitä ystäväni tässä kertoo. Hän sanoo viime kesänä käyneensä Amsterdamissa ja nähneensä, että Stunker—Yachte—Gracht on kokonaan purettu ja entisen kadun sijalle kirkko rakennettu!

— Mahdotonta . . . sitä en usko! virkkoi „lentävän hollantilaisen“ mies päätään puistellen. — Ja katsokaa, tässä on kirje minulta itseltäni ja sen sisässä pankkiosotus, jonka lähetän rakkaalle sisarelle, että hän saa ostaa pari kyynärää kaunista pitsiä huntuunsa!

— Luultavinta on, että hänen päänsä lepää maan povessa, jossa ei enää muodin oikkuja noudateta — vastasi Willis, ajatellen miten kauvan „lentävä hollantilainen“ jo oli merellä ajalehtinut. — Sanokaapas, minkä liikkeen osotus se on.

— Van Brucker ja kumppanin.

Silloin merimies, jonka kanssa Willis ensin oli puhellut, kättään hujauttaen virkkoi:

— Sitä osotusta ei enää ikinä lunasteta, uskokaa pois, sillä mainittu liike kuuluu jo aikoja sitten tehneen vararikon. Olette jääneet paljon jällel ajastanne, miesparka. Sama kuin etsisitte menneen vuotista lunta, kun muistelette sellaisia, aikoja sitten olleita asioita.

— Sitä en usko! huusi hollantilainen epätoivoisinaan. — Se ei ole mahdollista! Mutta jospa niinkin olisi, niin on tässä kuitenkin monta kirjettä, joita on helppo toimittaa perille. Tämä esim. on kapteenimme kirje vaimolleen, joka asuu erittäin kauniissa huvilassa Haarlemin meren rannalla. Oivallinen vaimo on luvannut miehensä tulemaan maalauttaa ja laitattaa koko talon, ostaa pari uutta kuvastintakin vierashuoneeseen, niin että kapteeni voi niistä mielensä mukaan itseään katsella.

— Aikaa on jo siksi kulunut, että hän kyllä olisi voinut aikeensa toteuttaa, — huomautti Duncan Sprightly, aliperämies, kuivasti. — Luultavasti hän on jo esivanhem-

painsa luona. Mutta jos hän vielä eläisikkin, niin ei ole pelkoa siitä, että hänen miehensä koskaan kotiutuu, ja hämmästyttää häntä äkkiarvaamattomalla tulollaan.

Vieras laivamies huomasi, ettei ollut niinkään helppoa saada „Circen“ väen mieltä muutetuksi. Ja koettaen vielä kerran saada heitä taipumaan hän pyysi, että elleivät he ota häneltä kirjeitä, sallisivat hänen ainakin jättää ne heidän laivaansa. Hän tarjosi kirjekimppuaan vuoroonsa kapteenille, papille, miehistön vanhimmalle ja koko miehistölle, mutta jokainen peräytyi askelen, kun vain „lentävän hollantilaisen“ mies lähestyi, ja pisti kädet tasakuunsa tai kätki ne selän taa. Silloin jätti Vanderdeckenin pursimies kääroksensä kannelle, nosti lähellä olevan rautakappaleen sen päälle ja heittihe veneeseensä.

Kotveroisen kuulivat laivamiehet hänen vielä puhelevan tovereineen, vaikka vinkka tuulenpuuska ja kova aallokko esti heitä saamasta selvää, mistä puhe oli. He näkivät veneen etenevän „Circestä“ ja hetkisen kuluttua oli se hävinnyt jälettömiin, aivan kuin sitä ei olisi milloinkaan ollutkaan. Merimiehet hieroivat silmiään ja olisivat vaikka vannoneet, että olivat vain unta nähneet, ellei kirjekimppu olisi ollut plitsiraudan *) alla kannella.

Ensiksi miehistö neuvotteli, mitä kirjeille olisi tehtävä. Duncan Sprightly rohkaseutui kapteenilta kysymään, pitäisikkö hänen pistää kirjekimppu postisäkkiin. Mutta kun hän ei saanut vastausta, oli hänestä parasta olla sitä liikuttamatta. Tom Willis ja jotkut toiset vanhat laivamiehet ehdottivat, että turmiollinen kirjekimppu keihäällä heitettäisiin mereen. Toiset sitä vastustivat, mainiten kuulleensa, ettei ole hyvä hävittää kirjeitä, jos ne kerran on vastaan otettu tai „lentävä hollantilainen“ on ne jättänyt.

— Varokaa itseänne, jos vaan liikutattekaan tuota kummituksen esinettä, varoitteli laivan kirvesmies. — Iso-

*) Merimiehet käyttävät sitä liittäessään köyden pään toiseen.

isäni kertoi usein, että parasta, mitä Vanderdeckenin kirjeille voi tehdä, on peittää ne, naulata lautoja niiden päälle, että ne ovat hyvässä tallessa, jos hän vielä kerran lähettäisi niitä perimään. Kaikki hyväksyivät neuvon, ja kirvesmies oli juuri lähtemäisillään työaseitaan hakemaan, kun yhtäkkiä suuret laineet paiskasivat laivan aivan kyllelle. Plitsirauta vierähti kirjekimpulta ja tuuli hajoitti kirjeet ilmaan, jossa ne leijailivat kuin lentoon pyrähtänyt lintuparvi. Kun miehistö sen näki, päästi se ilohuudon, kolminkertaisen „hurraan.“ Oli aivan kuin laiva olisi päässyt noidan kynsistä. Pelosta ja mielenjännityksestä ei ollut ujettakaan jälellä. Kun he taas katselivat „lentävää hollantilaista“, oli se jo kadonnut.

Heti sen jälkeen muuttui ilma suotuisaksi, ja sen he selittivät johtuneen siitä, kuin pääsivät erilleen Vanderdeckenin kirjeistä. Kauvan istuivat vielä pappi ja Mynheer Ruesdal kahden lämpimässä kajuutassa kylmänä myrsky-yönä. Mutta kun laiva taas viimein pääsi oikealle suunnalle ja yövahti oli sijoitettu, menivät he levolle. Toisetkin vetäytyivät kannen alle riippumattoihinsa ja kojuihinsa.

Ehkäpä olisivat vaaranalaisen merimieselämän monet seikkailut viimein hälventäneet mielestä hirmuyön, jona „Circen“ miehistö luuli nähneensä „lentävän hollantilaisen“, ellei jälkeen päin olisi sattunut tapausta, joka sen uudelleen mieleen johti, vaikkapa se osaksi järkähtyttikin uskoa kummituslaivan olemassa-olosta.

„Circe“ oli saapunut Portsmouthin satamaan, kun sattui tapaus, joka toi päivän valoon kirjeen muutamasta lokerosta laivan oikealla puolella. Siellä se arvattavasti olisi saanut olla ijankaiken, jollei se paikka laivasta olisi vahingoittunut, niin että korjaus oli välttämätön. Kirjettä tarkastettua huomattiin sen olevan Mevrouw (rouva) van

Swietenille Haarleemiin, ja sen lähettäjä — nimi oli merkitty kirjeenkuoreen — Mynheer van Swieten oli sen aavalla merellä kirjoittanut. Heti vilahti mieleen, että kirje nähtävästi alkujaan oli ollut kääröksessä, jonka „lentävän hollantilaisen“ mies oli laivaan jättänyt ja että se tuulen kirjeitä hajoitellessa oli sortunut lokeroon, josta se sitten löydettiin.

Kun oltiin varmassa satamassa eikä enää tarvinnut pelätä „lentävän hollantilaisen“ turmiota tuottavia kirjelähetyksiä, avasi kapteeni kirjeen. Sen sisällys oli sitä laatua, että se pani jokaisen ajattelemaan. Mynheer van Swieten, „Michielin“ kapteeni, sydäntä särkevin sanoin siinä vaimolleen valitteli ikävänsä, kun niin kauvan oli pitänyt olla poissa eikä kenties elinikinään enää saisi häntä nähdä, ellei Jumala salli ihmeen tapahtua. Saman kohtalon alaisena kuin hän on koko laivaväki. Mevrouw antakoon hänelle anteeksi, ettei hän tarkemmin kerro syytä poissa oloonsa — se on kerran niin eikä sille mitään voi. Hän on sanomattoman onneton eikä hänellä ole toivon kipinääkään pelastumisesta. Ulappa on hänen kotinsa. Sinne täytyy hänen jäädä tovereineen, kunnes kuolo hänet kärsimyksistä vapauttaa. Hänen kirjeensä tarkoituksena on lähettää vaimollensa lämpimimmät terveiset ja lohduttaa häntä toivolla, että jos tapaaminen maan päällä onkin mahdotonta, se kuitenkin tapahtuu haudan tuolla puolen. Muistelkoon hän miestänsä rakkaudella.

Päätään puistellen oli kapteeni Ruesdal kirjeen lukeut. Hän kertoi väelleen sen sisällyksen ja päätti, jos hän sattuu käymään Amsterdamissa, ottaa selon rouvasta, jolle salaperäinen kirje oli osotettu.

Vielä samana vuonna hän voi aikeensa toteuttaa. Haarlem, joka sijaitsee Pohjoishollannissa, on kahden peninkulman päässä Amsterdamista. Suurta hankaluutta ei siis tuottanut pistäytyä sisäjärven rannalle, joka on tunnettu Haarleminmeren nimellä. Jos Ruesdal lieneekin vielä

epäillyt Mevrouw von Swietenin olemassa oloa, niin hän huomasi perinpohjin erehtyneensä. Vähällä vaivalla hän löysi hänen huvilansa. Rouva-parka oli aivan pyörtyä, kun sai kirjeen mieheltään, jota hän jo oli pitänyt kuolleena, kun ei neljään vuoteen ollut saanut hänestä tietoa. Hän oli silloin lähtenyt „Michielillä“ merille ja sitten tietymättömiin kadonnut. Mitään tietoa „Michielin“ haaksirikosta ei ollut tullut ja siten oli vielä selittämättömämpää, miksi se ei ollut palannut. Rouva van Swieten ei voinut antaa vähintäkään tietoa, joka olisi edes jossain määrin selittänyt hänen miehensä kirjettä. Ja yhtä tietymättömänä kuin oli tullutkin erosi Ruesdal hänestä. Asia oli hänestä nyt tullut niin huvittavaksi, ettei hän säästänyt vaivojaan etsiessään kauppamiestä, joka vieraan pursimiehen kertomuksen mukaan kerran oli asunut toisessa talossa Stunker—Yachte—Grachtin varrella. Löydettyään kauppiaan ja häneltä tiedusteltuaan hän kuuli, että noin neljä vuotta sitten hänen veljensä poika, nuori merimies, oli ruvennut „Michieliin“ palvelukseen eikä sen perästä oltu hänestä mitään kuultu. Myöskin kauppa-liikkeen van Brucker ja kumpp. johtajan Ruesdal etsi käsiinsä saadakseen tietää, että sen ja sen henkilön nimellä oli vekseli ollut olemassa, mutta sen omistaja ei ollut perinyt saatavaansa, sillä hän ei ollut koskaan kotiutunut merimatkalta, jolle läksi neljä vuotta sitten.

Täten oli siis todistettu, että van Swietenin aluksella ei ollut mitään yhteyttä „lentävän hollantilaisen“ kanssa ja että onneton kapteeni ei suinkaan ollut jäänyt ajastaan jälelle. Miten tuon kummallisen laivan asiat oikeastaan olivat ja miksi se ei laskenut yhteenkään satamaan — pelkäsivätkö he viranomaisia vai oliko jokin kauhea tapaus pakottanut heitä vannomaan sellaisen valan — se jäi ainiaaksi selittämättä samoin kuin sekin seikka, että laiva „Circen“ näkyvissä ollessa rajuilmassa oli kulkenut täysin purjein. Toivottiin kerran tämän sa-

laisuuden hunnun yhtäkkiä kohoavan — mutta se toivo ei toteutunut. Onneton Mevrouw van Swieten muutti manan majoille saamatta enää milloinkaan tietoa miehestään eikä toistenkaan sallittu saada selitystä arvoitukseen. „Michielin“, miehistö oli ja pysyi tietymättömissä.

Sorsan ammunta.

Asuessani Biloxissa Lousianassa, kävin usein Rostalesin perheen luona, jossa minua ystävällisesti vastuutettiin. Perheen isä oli noin viisikymmenvuotias mies, provencelaisen toimeliaisuuden tarkka kuva. Hänen vaimonsa, joka niinkään oli syntynyt Ranskassa, oli nähtävästi ollut hyvinkin kaunis. Rouva Rostales oli juuri täyttänyt neljäkymmentä vuotta. Hän käytti osan ajastaan puolisonsa ja lastensa seurassa, toisen osan auttaessaan onnettomia kansalaisiaan, joista hän useita oli pelastanut keltakuumeesta, pelättävästä taudista, jonka hän onnellisesti paransi. Rouva Rostalesilla oli kolme erittäin kaunista tytärtä ja noin 16- tai 17-vuotias poika, jolla oli nuorten kreolien *) kaikki pahat taipumukset, vaan ei yhtään heidän hyvistä puolistaan.

Olin taaskin muutamana päivänä ollut päivällisillä Rostalesissa. Koko perhe oli kokoutunut talon edustalle suunnattoman tammen juurelle, jonka tuuheat lehvät huolehti suojelivat viisikymmentä henkilöä auringolta. Puoli tusinaa meksikolaisia riippumattoja, jotka riippuivat siellä täällä puun vahvoissa oksissa, kiikkui ilmassa ja sama määrä kiikkutuolia keinui maassa. Jokainen oli mielensä

*) *Kreoli*, Espanjan ja Portugaalin ent. siirtomaissa eurooppalaisista vanhemmista syntynyt asukas.

mukaan valinnut mukavimman asennon juodakseen oivalista kahvia tai polttaakseen oikeata Havannan tupakkaa. Pienet neekeripojat ja -tytöt ajelivat puiden lehvillä karpäsiä ja löyhyttelivät samalla ilmaa, sillä kuumuus oli kerrassaan tukehuttava.

Suloisesta kreolilaisesta levosta herätti minut provencelaisen isäntäni ääni.

— Karoliina, — hän sanoi rouvalleen, jatkaen edellistä keskusteluaan, — sinä et saa neekerejä koskaan houkuttelemalla tottelemaan. Sitä ilkeätä rotua täytyy kohdella aivan toisin.

— Mitä ajattelet, ystäväni? vastasi rouva lempeästi. — He sanovat myrskyn olevan tulossa. Onko siis ihme, että heitä pelottaa eikä kukaan uskaltau viemään paimenellemme Pointe-aux-Joncsiin *) ruokavaroja.

— Odottappas, odottappas vähäsen! murahti Rostales. — Kyllä minä saan ne jaloilleen myrskystä huolimatta.

Hän tähysteli taivasta niinkuin ainakin kamalain luonnonilmiöiden enteiden tuntija.

— Niin, — sanoi hän — taitaapa siitä todellakin nousta aika myrökkä, oikein hirmumyrsky. Katsohan tuota suunnatonta, punertavaa pilvenjankkää taivaan rannalla, sinervää kehää auringon ympärillä ja näennäisesti tyyntä, mustanpuhuvaa, vaahtoavaa merta. Ne eivät hyvää ennusta! Mutta myrsky joutuu vasta huomiseksi, ja kun se voi kestää montakin päivää, on selvintä, että Laputcha saa ruokavaransa vielä tänään ja heti paikalla.

Laputcha oli Rastalesilla paimenena Pointe-aux-Joncsissa.

Rostales vetäisi taskustaan pienen hopeapillin, jolla puhalttaa huilautti kolme kimeää vihellystä. Silmänräpäyksessä juoksi joka haaralta neekerejä isäntänsä eteen, joka ankarana kääntyi orjiinsa.

*) *Pointe-aux-Joncs*, pieni saari rannikolla.

— Kuulkaa, kurjat neekerihylt! hän ärjäsi. — Te työnnätte suuren veneen mereen tuossa tuokiassa ja varustatte sen lähtöön. Viette sitten rantaan puoli tynnyriä korppuja, puoli tynnyriä suolaista lihaa ja gallonin *) whiskyä **). — Hän katsahti kelloa ja jatkoi: — jollei vene kymmeneen minuuttiin ole valmis lähtemään, niin silvon palasiksi yhden teistä! Ymmärsittekö?

Merkitsevästi hän sitten vetäisi veitsen tupestaan. Kuin säikähtänyt lammaskatras kiirehti neekerijoukko täyttämään käskyä.

Tuollainen kohtelu herätti minussa sanomatonta inhoa. Muutaman minuutin kuluttua olimme — herra Rostales, hänen poikansa ja minä — Biloxin rannalla katsomassa veneen varustamista. Sellaiset veneet ovat hyvin vaarallisia aluksia. Voidakseen niihin mennä täytyy ensiksikin olla avojaloin ja toiseksi pitää olla vähin nuoralla-tanssijan sukua sekä osata uida.

— Frank, — sanoi herra Rostales muutamalle neekerille, — oletko valmis?

— Olen, herra.

— Isä, — virkkoi nuori Louis Rostales, — ellette pane vastaan, menen minä Frankin matkaan. Laputcha ilmoitti minulle sorsain jo tulleen. Menisin mielelläni huomenna niitä ampumaan.

— Sorsanko ammuntaan? Silloin tulen minäkin mukaan, lisäsin sukkelasti.

Lähtö oli pian päätetty. Vanha Rostales toivotti onnea matkallemme ja käski meidän aamiaiselle tulla kotiin.

Heti sen jälkeen vene jo suikkelehti halki aaltojen Pointe-aux-Joncsiin päin, joka oli noin kuuden peninkulman päässä Biloxista. Frank oli perämiehenä. Louis Rostales, istuen maston juurella saanaakaan sanomatta,

*) *Gallon*, vanha pohjoisameriikkalainen mitta.

*) *Whisky*, juovuttavaa juomaa.

veteli sauhuja sikaristaan; minä taas istuin keulassa. Frank nukahti viimein airon yksitoikkoiseen liikkeeseen ja jatkoi tehtäväänsä aivan konemaisesti. Minusta se tuntui arveluttavalta ja siksi huomautin nuorta Rostalesia pitämään silmällä neekeriä. Hän sieppasi paikalla suuren calebassin*), joka sattui olemaan veneessä, täytti sen merivedellä ja viskasi veden neekerille vasten silmiä. Frank kipsahti, heräsi, kadotti tasapainon ja heilahti mereen, jonne joutuivat myöskin purjenuora toiselle ja mela toiselle puolella veneestä. Tilamme oli hyvin arveluttava. Minä tartuin irtipäässeeseen purjeeseen, joka liehui tuullessa, sidoin sen mastoon ja käskin Louis Rostalesia heti ottamaan airon ja auttamaan veneeseen neekerin, joka voimakkaasti ui perästämme. Rostales ei kuitenkaan pitänyt kiirettä. Hän purki vihaansa Frankille, jota hän tahtoi pakottaa pelastamaan pudonneen melan, ennenkuin lasi hänet veneeseen.

— Olkaa hyvä ja päästäkää minut veneeseen, pyyteli nekeri. — Hai tarttuu jalkoihin; tuossa tuokiossa olen hain kidassa!

— Sen parempi sinulle, heittiö! Hae mela tai hukutan sinut.

Rostalesilla oli pyssy ladattuna ja hän tähtäsi neekeriä. Hän seurasi isänsä tapaa, joka uhkauksensa pani aina heti täytäntöön.

Frank päätti hakea melan, sillä hän vähemmän pelkäsi haita kuin herransa vihaa. Kun hän molemmin käsin tarttui veneen laitaan noustaksensa ylös, iski Louis Rostales häntä vielä airolla päähän. Frank, jonka pääkallo oli kovaa tekoa, ei välittänyt lyönnistä mitään, vaan jäntevillä käsillään kiepsautti itsensä veneeseen. Hän istui jo paikallaan koskettamatta hypätessään veneen laitaakaan. Isäntä ja orja näyttivät muutamain minuuttien kuluttua jälleen olevan paraat ystävät.

*) *Calebassi*, juoma-astia.

Ihmettellessäni ympäröivän luonnon mahtavuutta kulki vene melkein nuolen nopeudella Biloxin ja Pointe-aux-Joncsin välin. Ranta, johon laskimme maalle, oli ikävän näköistä. Rostalesilla oli siellä neljättäsataa elukkaa, mutta ei siellä näkynyt ainoatakaan puuta, ei pienintäkään kasvullisuuden merkkiä. Olisi hyvin hyvästi voinut luulla saarta asumattomaksi, jollei hietikolla olisi huomannut rääsystä kerjäläistä, joka pyssy olalla vakavin askelin meitä lähestyi. Se oli Laputchan villi paimen, jonka tähden olimme sinne tulleet. Laputchasta olin erehtynyt niinkuin kaikesta muustakin. Olin toivonut näkeväni oikean villin semenoolin*) kansallispuvussa, mutta edessäni oli vain urhoollisen kansan turmeltunut jälkeläinen. Laputchan oli hiihnoilla kääriänyt jalkoihinsa nahkoja, lanteilla hänellä oli kappale sinistä pumpulivaahtetta, muu ruumis aivan paljaana. Hänellä oli paksut hiukset ja sankka tukka, joka oli yhtä karhea kuin piikkisian piikit. Hänen silmänsä paloivat kuin käärmeen, joka piileilee pensaikossa. Laputchan päästi kurkustaan ääniä, joita en ensin ollenkaan ymmärtänyt; se kuului raastan karinalta. Kun tarkoin kuuntelin, huomasin hänen huonosti ranskaksi mongertavan:

— Vanha Rostales hyvä, nuori Rostales hyvä!

Viekas mies kiitti isäntiään saamistaan ruokavaroista.

— Frank, musta mies, paha, hän lisäsi.

Villit eivät ollenkaan siedä neekerejä. Viitaten siten länteen ja osottaen kirkasta aurinkoa, hän toimesi:

— Paha, hyvin paha! Myrsky! Myrsky!

Nuori Rostales selitti minulle, sitten kun Laputchan oli mongertanut koko joukon ranskalaisia, englantilaisia ja espanjalaisia sanoja, paimenen ihmettelevän, että me sellaisella ilmalla olemme tulleet Pointe-aux-Joncsiin, ja kehoittavan meitä vielä sinä iltana palaamaan, jollei se-

*) *Seminoolit*, sivistyneimpiä intiaaniheimoja.

kin jo ollut liian myöhäistä. Laputcha pyysi meitä kulkemaan jalkaisin rantaa pitkin, sillä aikaa kun hän aikoi kulettaa veneemme asuntonsa luo. Ketterästi kuin apina hän hyppäsi veneeseen. Oikeinpa tuntui kammottavalta, kun näimme tuon kummallisen, aavemaisen haamun iltaruskon hohteessa merellä kiitävän.

Paimen, joka oli saapunut perille paljoa ennen meitä, oli sytyttänyt tulen kattilan alle ja istunut sen ääreen. Ympäri muodosti karja laajan kehän, jonka läpi meidän täytyi kulkea hyvin varovasti, etteivät elukat olisi meitä raadelleet. Sitten kun Laputcha oli kutsunut meitä istumaan, viittasi hän käskävästi neekerille, joka paikalla häntä totteli. Maahan tulleiden vierasten voitama semenooli, Rostalesin karjanpaimen, piti itseään kumminkin nekeriä ylevämpänä olentona, sillä hän oli vielä vapaa. Vedettyään veneen maalle toi Frank meille Laputchan käskystä suuren kypressipuisen vadin, muutamia rikkinäisiä fajanssilautasia, ameriikkalaisia kaksihääräisiä ottimia ja calebasseja, jotka saivat toimittaa lasin virkaa. Me kieltäysimme kuitenkin syömästä ja joimme sen sijaan kupin teetä. Vaihtokauppaan olimme hyvin tyytyväiset, sillä jo nähdessäkin inhotti meitä ruoka, jota Laputcha meille tarjosi.

Yö oli tullut. Me levitimme peitot vuoteeksemme ja paneusimme maata. Laputchalla näytti vielä olevan jotain sanottavaa. Nähtyään meidät yöteloillamme ei hän enää voinut pidättää itseään.

— Whiskyä! Laputchalle! hän huusi Frankille komentavasti.

— Ei, sanoi Louis Rostales päättävästi, kuitenkin ihan eri tavalla kuin Frankia puhutellessa. — Ei ollenkaan whiskyä, muutoin Laputcha juopuu, emmekä huomenna voi lähteä sorsan ammuntaan.

— Laputcha tahtoo vain vähäsen!

— Hyvä, saat vähäsen! Huomenna meidän poismentyä voit juoda loput.

Louis Rostales toi majasta noin litran vetoisen calebassin täynnä whiskyä. Laputcha oli kuin jätetön peto, joka ei voi hillitä himoaan. Hän rupesi laulamaan laulua, joka lopulta muuttui kauheaksi, kammoksuttavaksi kirkunaksi. Kun hänen mielettömyytensä oli kohonnut äärimmilleen, syöksyi hän kuin tiikeri whiskyn kimppuun ja tyhjensi astian yhdellä siemauksella. Äkkiä, kuin salaman iskemänä, lysähti hän maahan ja hiki virtana valui.

— Hyvä — sanoi Louis Rostales kääntyen minuun, — niin olemme päässeet hänestä huomiseen asti! Frank, viskaa hänelle vaippa hartioille ja lisää puita tuleen!

Frank teki työtä käskettyä, mutta aivan kuin olisi ruoskalla ajettu.

— Minkä tähden Frank niin kammoo Laputchaa? minä kysäisin.

— Sen tähden, kun Laputcha on niin valmis ilmoittamaan hänelle ikäviä asioita. Ikään hän taas ennusti Frankille pikaista kuolemaa, sanoen: „Frank, musta mies kuolee. Frank, katsele kuuta vielä kerran, se on viimeinen kerta! Sellaisia asioissa ei neekerikään mielellään kuuntele.

— Ei kai Laputcha toivottavasti kumminkaan hänen henkeään väijy?

— Ei toki; mutta hän arvelee, että suuri henki on hänelle ilmoittanut Frankin huomenna myrskyssä henkensä menettävän. Mutta nyt on kumminkin neekeri unen helmassa, emmekä mekään enää viivytelle maata-panoamme.

Kun Louis Rostales herätti minut lähtemään, olivat kaikki jo valveilla ja istuivat tulen ympärillä, joka vielä paloi. Laputcha oli jo aivan selvänä. Me joimme taas-kin teetä lämmitelläksemme sumussa, joka nousi ympärillä olevista soista, ja kun kukin oli ottanut pyssynsä ja ruutisarvensa sekä täyttänyt taskunsa haulilla, lähdettiin majapaikalta viimeisten eläinten kanssa.

Kulettuamme hiukan aikaa viettävää maata pysähtyi Laputcha kolmenkymmenen askelen päähän korkeasta mustasta muurista, joksi sitä luulin. Frank jätettiin siihen ja me toiset jatkoimme matkaamme pitkin muuria, vaikkemme aivan lähitse. Pyssynkantaman päässä neekeristä pysähdyttiin. Louis Rostales, sitten kun hän oli maininnut olevamme soiden ja „hyllyväin preerioiden“ kohdalla, kielsi minua paikaltani hievahtamasta, samalla kun hän arveli minulla olevan kyllin tekemistä ampuessani sorsia, jotka lentivät ylitseni. Hän kielsi minua etsimästä ampujiani lintuja, sillä tietämättömyydessäni voisin helposti astua harhaan suolla. Lupasin noudattaa hänen kehoitustaan ja annoin hänen mennä Laputchan kanssa.

Päivän selitessä huomasinkin muurin kaislikoksi, joka aaltoili tuulessa kuin aukea ulappa. Suolta kuului karjan ammuntaa, johon yhtyi alligaattorin kauhistuttava ulina. Minua kammoksutti. Sydämmeni sykki kuuluvasti. Kylmät väreet kärsivät selkäni. Olin seisonut neljännes-tunnin — se minusta tuntui sanomattoman pitkältä — kun oikealta puoleltani kuulin kaksi laukausta ja vähän ajan perästä taas kaksi. Kohta kulki noin kymmenen askelen päässä yläpuolellani kuin paksu pilvenlonka, joka vinkuen halkaisi ilman. Sen jälkeen kuulin vähän etempää Frankin kaksi laukausta. „Sorsat näyttävät jo olevan liikkeessä!“ sanoin itsekseni. Pilvi, joka kiiti ylitseni, oli sorsaparvi! „Ole varuillasi! Silmät auki!“ Tuskin olin sen sanonut, kun jo toinen parvi lensi samaa tietä. Tähtäsin ja ammuin — mutta ei yhtään pudonnut. Kun olin pyssyni ladannut, liiti kolmas parvi. Sillä kertaa tähtäsin paremmin; kaksi sorsaa putosi. Olin siitä niin mielissäni, etten ajatellutkaan toisen laukauksen ampumista. Unohdinpa Rostalesin varoituksenkin ja syöksyin kuin hullu eteenpäin, huomaamatta uppoavani nilkkoja myöten maahan. Kun sain molemmat sorsat käsiini, olin jo vajonnut polviani myöten. Minun täytyi ponnistaa voimiani sanomattomasti päästäkseni jälleen mudasta ja voidakseni pa-

lata entiseen paikkaani pyssy toisessa, sorsat toisessa kädessä. Ei ollut kuin askel kovalle maalle, kun tunsin jotain kiertyvän vasemman jalkani ympäri. Katsahdin ja näin suuren mustan käärmeen, käsivarteni pituisen, tarttuneen housuni lahkeeseen, jotka onneksi olivat hyvin väljät. Sukkelasti lyödä kopsautin sitä pyssyni perällä ja painoin sen pään mutaan. Se olikin ainoa keino, jolla vältin kuoleman. Astuin vielä muutamia askeleita. . . kauhu valtasi minut, voimani pettivät ja minä vaivuin pyörtyneenä maahan. Luullakseni en siinä kauvan maannut, sillä sorsan ammunta, joka kesti korkeintaan puoli tuntia, oli juuri loppumaisillaan, kun pyörriin.

Tointuessani piti Louis Rostales minua sylissään ja nuuhkasutti minulla jotakin kirpeää nestettä Laputchan vaelellissa kylmää vettä silmilleni. Jos olisin kuusi askelta etemmä astunut, sanoi Laputcha, olisin vajonnut, voimatta tehdä mitään pelastukseksi. Moni metsästäjä oli siten joutunut varomattomuutensa uhriksi, kun oppaatta oli uskaltanut soille ja „hyillyille preerioille“. On vain yksi pelastuskeino, nim. heittäytyä vatsalleen ja kulkea ryömiällä, kunnes pääsee varmemmalle pohjalle. Onneksi siis pyörriin.

Käärme, joka minua ahdisti, oli lyönnistäni vain hortunut. Kun Laputcha älysi mudassa kiemurtelevan, viskasi hän viitan hartioiltaan ja rämpi vyötäisiään myöten mutaan, sieppasi sen paljain käsin ja näytti meille sen litteätä inhottavaa päätä.

— Congo paha! hän sanoi vihasta sähisevän käärmeen purtavaksi tarjoten sormiaan, rintaansa ja paljaita käsivarsiaan. Mutta käärme ei näyttänyt niistä huolivan, kääntyi pois päin. Laputcha lähätti sen viimein muutaman kymmenen askelen päähän ja Rostales ampui sen pään mäsäksi. Villien sanotaan voivan suojeleutua käärmeenpistolta. Laputcha lupasi ennen kuolemaansa neuvoa oman keinonsa rouva Rostalesille.

Niin pian kun olimme yhyttäneet neekerin, kehoitti paimen meitä paikalla palaamaan Biloxiin, sillä kova myrsky oli tulossa. Aurinkokin nousi jo huonoilla enteillä ja tuuli puhalteli kovasti. Louis Rostales ei välittänyt varoituksesta, vaan tuotti Laputchan kalastusneuvot, että saisimme syödä paistettuja kaloja. Frank palasikin heti, tuoden säkillisen nuoraa ja lapion, jonka jälkeen läksimme matkalle. Kaalettuamme noin neljännestunnin kaislikkoa tulimme suunnattomalle preerialle, jossa Rostalesin karja oli laitumella. Louis Rostales ilmoitti olevamme kalastuspaikalla. Leikkinä sitä pidin, kun en missään vettä nähnyt. Vastauksen asemasta hän viittasi Laputchaan, joka oli pitkänään maassa ja näytti höröllä korvin kuuntelevan. Löydettyään etsittävänsä hän otti lapion ja kaivoi puolentoista jalan syvyisen kuopan, johon vesi kiehuen virtasi. Säkistään hän sitten otti kummallisen kapineen: kaksi ristiin asetettua puukapulaa. Niiden päissä oli neljä silkkiperäintä koukkuineen, joihin kuhunkin oli pistetty itikan kokoinen pala suolaista lihaa. Omituista pyydystään hän piti vesikuopassa ja hetkisen perästä vetäisi kalan joka koukussa. Kalastustaan hän pitkitti, saaden joka nostolla neljä kalaa, kunnes ilmoitimme niitä olevan kylliksi.

Preeria, jossa olimme, oli muodostunut keskelle suurta suota, joka arvatenkin ennen muinoin oli ollut järvenä. Aikain oloon oli se kovettunut, mutta pinta oli toisin paikoin ohuempi kuin toisin ja hyllyvä, niin että se monin paikoin halkeili astuessa kuin jää; siitä ne olivatkin saaneet nimensä „hyllyvät preeriat“.

Viimeinkin oli aika palata. Myrsky alkoi jo häyhtyä. Eteläinen taivas oli sysimusta. Ei tuntunut pienintäkään tuulen henkäystä, vaan kumminkin vyöryivät aallot pauhaten vasten rantaa ja ajoivat edellään kokonaisia laumoja lokia ja pelikaania. Rostalesin karjakin päästi hirveän mölinän. Oikeinpa pelotti jo ajatelllessakin paluumatkaa Biloxiin; sillä vaikka olisimmekin ennättäneet perille ennen myrskyn puhkeamista, olisimme toki tarvin-

neet heiverää alustamme ohjaamaan varmemman perämiehen kuin Frank oli.

Huomautin sitä Louis Rostalesille. Mutta kun hän oikeastaan olikin syypää viipymiseemme, vastasi hän huolettomasti, ettei ollut mitään vaaraa. Sitä paitsi hän sanoi luvanneensa äidillensä, palata ajoissa eikä sen vuoksi tahotonut suotta saattaa häntä hätäilemään. Kun Laputchan huomasi, ettei Louis ottanut hänen varoitustaan kuuleviin korviinsakkaan, ehdotti hän, että veneemme kuletettaisiin Pointeaux-Joncsin äärimäiseen kärkeen, josta pääsisimme Biloxiin muutamassa neljännestunnissa. Ehdotus hyväksyttiin ja Frankin käskettiin mennä edellä jalkaisin niemen kärkeen niin nopeasti kuin suinkin, sillä muuten ei häntä otettaisikaan matkaan, vaan jätettäisiin Laputchan ystävänsä luo. Uhkauksen kuultuaan hän sai jalat alleen.

Ei ollut niinkään helppoa saada venettä vesille. Laputchalle piti meidän luvata tottelevamme häntä kuin kapteenia. Veneessä täytyi jokaisen ottaa airo käteensä. Laputcha jäi hietikolle odottamaan sopivaa hetkeä vesille lähteäksemme. Kun hän viimeinkin näki suunnattoman aallon olevan tulossa huusi hän: „Katsokaa!“ huomauttaakseen meitä olemaan varuillamme. Vesivuori vyöryi yhä lähemmä ja lähemmä — silmänräpäyksen kuluttua se uhkasi meidät nielaista“. „Reippaasti eteenpäin!“ kiljaisi Laputcha. Nuolena kiiti vene läpi vaahtopilven ja tuossa paikassa olimme pyssynkantaman päässä rannasta. Laputcha istui perässä ja huopasi kaikin voimin. Muutamassa minuutissa olimme saaren käressä. Laputcha sanoi meille hyvästit, hyppäsi maalle ja vetäisi taskustaan whiskypullon, jonka majasta lähtiessään oli mukaansa ottanut. Frank, iloiten päästessään hänestä erilleen, syöksyi veneeseen ja me jatkoimme matkaamme välittämättä yhtä vähän myrskystä, jota pakenimme, kuin Laputchasta, joka taas vei entistä virttään hypellessään whiskypullonsa kanssa.

— Frank kuolla! hän hoilotti. — Hirmumyrsky tappaa mustan miehen!

Olimme jo päässeet matkan puoliväliin, kun Biloxi alkoi näkyä; huomasimme jo rannalta odottajatkin, kun tuuli äkkiä tuntuvasti kiihtyi. Pyörähdimme katsomaan, mikä siihen oli syynä. Kauhu valtasi meidät. Hirvittävän musta, kuohuinen vesipatsas, jonka yläosa taivasta hipui, alaosa pyöri ympäri huimaa vauhtia, vyöryi merellä, lähestyen meitä junan nopeudella.

Saarella, enemmän kuin kolmen sadan askeleen päässä vesi-ilmioistä, satavuotiset puut kaatuivat ryskien, hiekka tuprusi korkealle, lehtiä, kukkia ja hedelmiä lenteli ilmassa. Meren aallot myllerehtivät, toisin paikoin kohoten korkeiksi patsaiksi, jotka hajotessaan kimeltelevänä vaahtosateena pärskyivät laajalle yltympäri.

Myrskypilvet kulkivat suoraan idästä länteen. Minusta näytti siltä, että jos ohjaisimme veneemme paremmin pohjoista kohti, emme tuntuvasti joutuisi koko myrskyn kynsiin. Mutta tuskin olin ennättänyt sitä ajatella, kun veneemme äkkiä kohosi ilmaan ja paiskautui kumoon. En nähnyt enää mitään. Kuulin vain kaksi hätähuutoa ja tunsin vajoavani veteen. Kun jälleen kohosin pinnalle, vallitsi täydellinen pimeys. Oli mahdotonta saada selville missä olin. Vaistomaisesti uin eteenpäin myötävirtaan, tietämättä minne. Silmät minulla oli ummessa; hiekan ja poron tuprakka oli silmäni sokaussut.

En voi sanoa, mitenkä kauvan tätä menoa kesti. Olin aivan huumauksissa; muistan vain taaskin joutuneeni aallon valtaan, joka minua pyöritteli ja heitteli. Sitten tuli eteeni jotain estettä. En kyennyt tajuamaan, mikä se oli. Vasta kun epätoivoissani tarttuin siihen käsiksi, tunsin, että pidättelime tuulen repimän puun juurissa. Yhä vallitsi pimeys. Aioin juuri päästää käteni juuresta, kun aalto taas puski, pakottaen minut jälleen siihen tarttumaan, etten vajoaisi pohjaan. Aallon ylitseni hulahtaissa rutisi puun runko kovan painon alla; samalla kuulin luiden taittumista. Ojensin käteni; se sattui nekerin villaiseen päähän. Aalto oli äärettömällä voimalla paiskannut

Frankin puuta vasten, joka minut pelasti. „Frank, musta mies“, joksi Laputcha häntä aina nimitti, oli todellakin joutunut myrskyn uhriksi! —

Muutaman askelen päässä minusta huusi Louis Rostales apua; hän oli kaulaansa myöten vedessä. Hänen isänsä tuli neekereineen meitä auttamaan ja he kulettivat kotiin ainoat, mitä haaksirikosta saatiin pelastetuksi: kaksi puolikuollutta ihmistä ja hengettömän neekerin.

Frankin hukkuminen oli ikävä seikka, tuumi Rostales, sillä Frank oli hänelle maksanut kahtituhatta piasteria orjamarkkinoilla New-Orleansissa. Kuka valko-ihoinen on sen arvoinen?

Taistelu tiikerikissan kanssa.

Eräänä häikäisevän kirkkaana kesäpäivänä, jollaisia vain Intiassa saa nähdä, läksin Calcutasta suuren seurueen kanssa tiikerinpyyntiin. Päivä oli polttavan kuuma. Calcuttalaiset arvelivat meidän löytävän tuskin yhtään tiikeriä, mutta me löysimmekin kokonaisen pesän, niin että metsästysseurue väen väkeenkkin muuttui oikeaksi teuras-tusseurueeksi. Englantilaiset upseerit, tottuneet tiikerinpyytäjät, kaatoivat viisi mitä komeinta petoa, joiden nahkat nyt varmaankin ovat monen salin koristuksena.

Minua halutti palata toista tietä kuin toverini, ja sen tautta minä käänsime yksin etelään päin kulkeakseni laajain ruohokenttien kautta. Matka oli ihana ilman vähitellen viilistystä. Yö ennätti, ennenkun pääsin taloon tai edes näinkään asuinrakennuksia. Laskeusin hevosen selästä ja sidoin sen puuhun, päättäen likettyeltä etsiä mukavaa yösijaa. Totta tosiaan ei pelko ollut kaukana ajattellessani kaatamiamme tiikerejä, joiden ärsytetyt sukulaiset luultavasti hiiveskelivät ympäristössä. Otin piippuni ja panin tupakan, jonka myrky minua ennenkin oli jossain määrin tyynnyttänyt. Heittime sitten pitkään, pehmeään ruohikkoon, katsellen haaveksien kohti taivaan kupulakea läpi komean lehtikatoksen, joka rehevänä ja tuuheana kaareili pääni päällä.

Silloin pisti yhtäkkiä silmiini korkean puun oksien välitse, jonka puun alla loioin, omituisen näköinen pesä, jollaista en milloinkaan ennen ollut nähnyt. Uteliaana minä kapsahdin pystyyn ja kiipesin puuhun. Pesä siellä oli, vaan ei linnunpesä, sen minä kyllä älysin. Mutta minkä sitten? Nähtävästi jonkin petoeläimen. Se oli tyhjä. Minusta tuntui ihan kuin taivaan sallimus olisi sen minulle yösijaksi osottanut. Siellä minä ainakin olisin ratki rauhassa tiikereiltä ja muilta nelijalkaisilta pedoilta. Leväytin vaippani pesään ja paneusin maata.

Olin kai siinä jo kotveroisen nukkunut, kun yhtäkkiä heräsi hevoseni hirnuntaan. Vaara uhkasi. Täytyi olla varoillaan. Yö kun oli kirkas, näin selvästi, mitä ympärilläni tapahtui. Kohottime makuulta, kurkistelin ja tähystelin joka suunnalle. Mitään en aluksi nähnyt. Mutta yhtäkkiä huomasin puiden tuuheain oksain välitse kissamaisen eläimen, joka ketterästi hyppeli oksalta oksalle. Tartuin pyssyyni. Eläin pysähtyi nähdessään minun tähtäävän. Se oli tiikerikissa, hirveä kissaeläin, joka elää puissa Intiassa eikä milloinkaan kesyty. Englantilainen upseeri, joka oli semmoisen eläimen surmannut, kertoi minulle sen pelkäävän ihmistä ja hätyyttävän häntä vain silloin, kun ihminen on osautunut sen pesään. Taivas varjelkoon! Senkö pesässä minä istuin. Hiukset nousivat päässäni pystyyn nähdessäni tuon mustatäpläisen eläimen seisovan vastassani kankea häntä koholla ja sillä oksia pieksäen. Yhtäkkiä se näytti älyävän minun kotiutuneen asuntoonsa — se oli totta, se — ja irvisteli ikeniään kutsuomattomalle vieraalle. Minä tähtäsin ja — laukaisin. Luoti hipaisi sen nahkaa. Samassa hyppäsi eläin tavattoman pitkän välin ja pysähtyi parin askelen päähän minusta. Vielä yksi hyppäys ja se olisi terävät kyntensä minuun iskenyt. Olin pyörtymäisilläni kauhusta. Vaistomaisesti nojausin kuitenkin toisella kädelläni puunrunkoon, toisella koin torjua hyökkäävää eläintä. Se vasta oli painiskelua, taistelua niin ankaraa, että oksat poikki karah-

telivat. Tiikerikissa hellitti hetkiseksi. Minä hyppäsin pystyyn. Mutta siinä tuokiassa oli raivostunut eläin kimpusani ja yks kaks — maassa olimme molemmat, ja pesä rikki. Korkea, pehmyt ruohikko, jonne hurahdimme, varjeli käsiä ja jalkoja taittumasta, jonka viime mainitun erittäin mielelläni olisinkin suonut viholliseni osaksi, sillä asemani oli tuiki toivoton, vaikkakin minä lujalla maaperällä kykeninkin vapaammin liikkumaan. Julma eläin seisoi taas vastassani valmiina hyökkäämään. Olin toki siksi tolkussani, että tempasin tikarin tupesta. Odotin pedon hyökkäystä rohkeammin, kun oli edes jokukaan ase kädessä. Se syöksyikin taas päälleni. Minä iskin sitä hurjasti, mutta isku sattui sen otsaan ja se oli niin kova, että teräs katkesi kappaleiksi. Luulin viimeisen hetkeni tulleen ja jättime Jumalan huomaan. Raivostunut eläin näytteli minulle teräviä hampaitaan, niin että veri suonissani hyytyi. Se näytti miettivän kosta, tarpeeksi julmaa kosta rangaistakseen minua ansioni mukaan. Minä käytin hetkeä hyväkseni päyilläkseni joka suunnalle pelastuksen toivossa. Olin jo eläimen alla, mutta saatoin kuitenkin pääätäni liikuttaa, ja rajattomaksi ilokseni älysin oikealla puolellani pistoolin, jonka olin puuhun noustessani laskeutunut ruohikkoon! Ponnistin viimeiset voimani ja sain käteni irti. Silmänräpäyksessä tartuin aseeseen ja olin jaloillani. Peto ei kuitenkaan hellittänyt siksikään, että olisin ampunut. Se hyökkäsi vieläkin. Minä väistyin ja sivalsin sitä olan takaa, mutta valitettavasti taas päähän. Peto horjahti. Siinä tuokiassa olin minä hevoseni selässä, joka pelokkaana ja harja pystyssä seisoi pensaikossa, ja nelistin eteenpäin. Olin pelastunut!

Vaikka olinkin puolikuolleena ponnistuksista, olin kuitenkin seikkailustani liian ylpeä päästääkseni saaliin käsistäni. Pysähdyin ja käännyin takaisin. Kuutamossa näin tiikerikissan viimeisetkin voimansa pannen hypänneen puuhun, jonka lehvien lomitse se tirkisteli minua nähtävästi aikeissa vielä sittenkin hypätä niskaani ja lopettaa

minut siihen patuseen paikkaan. Se oli näet tuntenut veren hajua, sillä sormestani vuoti verta. Paikalla oli minullakin pyssy vireissä ja minä ammuin. Se onnistui. Peto vierähti ihan jalkaini juureen. Hyvin minua harmitti, etten saanut sitä elävänä Calcuttaan, sillä se oli erinomainen lajiaan. Sidoin sen hevosen selkään ja ratsastin kaupunkiin niin pian kuin voin, sillä nukkumista ei tarvinnut enää suunnatakkaan.

Näyttäessäni saalistani tovereilleni onnittelivat he minua, sillä päivää ennen oli tiikerikissa repinyt kaksi englantilaisten palveluksessa olevaa alkuasukasta, ja minut, joka olin ypö yksinäni, olisi peto sitäkin helpommin voinut surmata. Mutta vaikka seikkailuni hyvästi onnistuikin, olen minä kuitenkin, ainakin toistaiseksi, kartellut lähteä yksinäni retkeilemään Calcutan ympäristöön.

„Verikäsi“.

Noin päivänmatka siitä paikasta, jossa Mariavirta laskee samakkavetiseen Missouriin, sijoittihe jyrkkää rantaa varjoavain puiden suojaan joukko heimostaan eroneita, nuoria intiaania tarkastaakseen säätämiään tapoja, jotka vasta heistä miehiä ja sotilaita tekisivät. Lähes sadan askelen päässä heistä oli omituisesti rakennettu wigwam, suippopäinen ja korkea kuin pyramiidi. Siellä paloi tuli, joka tiheästi toisiinsa kiedottujen oksain lomitse vain himmeästi näkyi ulos.

Vaieten istuivat nuorukaiset, eteensä tuijottaen ja ajatuksiinsa vaipuneina, kun wigwamista yhtäkkiä kajahti intianien rummun kova, säännöllinen pärinä. Samassa olivat kaikki pystyssä, seuraten kutsua. Kohauttaen kapeaa, aukkoa peittävää puhvelinnahkaa, he astuivat kummalliseen majaan ja asettautuivat piiriin leimuavan tulen ympärille.

Omituiselta näytti tuon noin kymmenen metriä korkean wigwamin sisus. Yltympäri koristivat seinä kaikenmoiset kapineet: aseet, keittoastiat, peitot, surmattujen vihollisten päänahkat — kaikki suurelle hengelle pyhitetyjä lahjoja. Olipa siellä vielä muuan valkean puhvelinkin nahka, ja ylinnä suipossa kiikkui suunnattoman puh-

velihärän verinen pää sinisen savun ympäröimänä, joka sitä tietä koki pyrkiä ulos.

Rummunlyöjä toi pyhitetyn rauhanpiipun, jonka pitkää, leveää vartta koristivat eriskummalliset kuviot ja kirjavat sulat, täytti sen tupakalla ja ruohoilla, sytytti ja, vetäen savua sieraimiinsa, kohotti sitä juhlallisesti. Piippu kulki sitten kädestä käteen, ja läpinäkymättömänä verhona kiemurtelivat pyhitetyt savupilvet kohti suipossa kiikukuvaa puhvelin päätä.

Kotvasen äänettömyyden perästä kohottihe eräs nuorukaisista, ojensi kättään ja virkkoi:

— Manitou, me olemme valmiit! Sydämmemme palaa taisteluinnotta päästä vihollista vastaan. Aseemme ovat teroitettut, nuolemme kärjetetyt, ja silmämme tarkat — ne seuraavat kotkaa sen etäisimpään pesään vuoris-tossa, ne tuntevat pantterin jälet kovasta kalliosta. Mutta ilkeitä noitia tunkeutuu tänne sokaisemaan silmiämme, viekottelemaan meitä väärille otusten jälille ja karkoittamaan otukset seuduiltamme! Manitou, suojele meitä! Pidä silmämme auki, tee käsivartemme voimakkaiksi ja suo meidän löytää puhveleja ja laitumella käyviä antilooppeja! Manitou, varjele meitä noitain vallasta!

Hän istuutui ja hänen oikeanpuoleinen toverinsa nousi.

— Manitou — hän lausui, yhtyen toverinsa rukoukseen — minäkin rukoilen sinua, suojele ja varjele meitä noitain vallasta! He ovat voimalliset ja väkevät, he voivat puhaltaa meihin taudin ja jäsenemme lamauttaa — mutta sinä voit heidät kukistaa. Näytä meille vihollisten jälet ja me uhraamme sinulle runsaasti saaliistamme!

Ja vielä nousi yksi, ojensi kätensä wigwamin keskellä palavaa tulta kohti sanoen:

— Suuri henki! Rauhanpiipun savu ja rukouksemme on luoksesi kohonnut — sinä tiedät meidän kokoutuneen tänne, sinä katsot sydämmiimme ja kuulet myöskin meidän valamme! Johda meidät vihollistemme, valko-

ihosten, jälille! Eläkööt rauzaut, shoshonit ja arapahot*) rauhassa valkoisten kanssa — he ansaitsevat häpeän ja kuoleman niinkuin nekin! He tomussa madelkoot ja toisilleen kertokoot, mitenkä valkoihoiset suurilla, siivellisillä veneillään uivat merien yli ja tuovat aseita, joita mies ei jaksaa jännittää — me emme silti epäröi! Me rakastamme maata, jossa isäimme luut lepäävät, me rakastamme perhettämme ja ystäviämme eikä aurinko sitä päivää valaise, jolloin me sotatieltä palaamme vuodattamatta vihollistemme verta! Anna meidän kostaa kaatuneiden veljimme puolesta, Manitou! Johda meidät valkoisten jälille ja me uhraamme sinulle runsaasti saaliistamme!

Ikäänkuin sopimuksesta kohosivat kaikki ja uudistivat juhlallisen valansa. Sitten alkoi intiaanien tanssi, jonka nuoret sotilaat tanssivat rummulla yksitoikkoisen säännöllisesti säestettäissä. Hitaasti he aluksi kiertelivät tulta, mutta rummun pärinän kiihtymistään kiihtyessä he ponnistelivat sitä rajummin, kunnes hurjia sotalaulujaan kirkuen raiviutuneina kieriskelivät hiiloksessa ja viimein uuten uupuneina ja tiedottomina kaatuilivat maahan unessa saamaan neuvoja kaatuneiden hengiltä ja tietoja tulevain sotaretkien onnistumisesta.

Kolme päivää ja kolme yötä viettivät nuorukaiset, samallaisia suuren hengen miellyttämisjuhlia. Kolmeen päivään ja kolmeen yöhön eivät he ruuan murua eivätkä juoman tippaa maistaneet. — Neljännen auringon idästä noustessa he kokoutuivat taas Mariavirran rannalle ja valitsivat johtajaksensa erään päämiehensä pojan, joka viekkauudessaan oli metsästymatkalla kunnostautunut. Kun ruokavarat oli edellisenä talvena loppuun syöty ja metsänriista vähenemistään väheni, oli hän rohkeasti, miltei vain uhkarohkeasti tunkeutunut ruskean karhun luolaan,

*) *Rauzaut, shoshonit ja arapahot*, intiaaniheimoja Pohjois-ameriikassa.

surmannut julman vihollisen ja kantanut sen lihat kotiin nälkään nääntyville. Seitsemän pantterinnahkaa riippui hänen majansa seinällä! Yksimielisesti valittiin päälliköksi „Iltis“ — jonka nimen hän oli saanut sekä ripeydestään että viekkaudesta — ja sovittiin paikasta, jossa he muutamain päivän päästä kokoutuisivat sotaretkelle lähteäkseen.

Kolmisen viikkoa oli mahtanut kuluu äsken kerrotuista juhlista, kun pieni matkustajakaravaani kulki läpi laajan, miltei loppumattomalta näyttävän aron, jota lännessä rajoittivat Kalliovuoret ja idässä Yhdysvallat, ja joka pohjoiseen ja etelään laajeni määrättömiin. Matkueeseen kuului neljä ripeän ja väkevän muulin vetämää vaunua, joiden ympärillä ratsasti yhdeksän ratsastajaa pienillä intiaanihevosilla. Kymmenes kulki etukynnessä, muutamain satain askelien päässä, seutua vakoilemassa. Valkoihoiset palasivat kauppamatkoiltaan Santa-Féhen ja toivoivat hetikin pääsevänsä kotoisille kankaille.

— Mitenkähän olisi, Bob, jos vähän tässä levähdettäisiin? huomautti muuan ratsastaja eillimäisen muulin ajajalle. Eläimet ovat väsyksissä eikähän lepo olisi pahetteeksi ihmisillekkään. Emme ole ainehtineetkaan syöntiä, sitten kun aamusella eikähän meillä liene syytä nälkiytyä, vaikka täällä näkyekin intiaanien jälkiä!

— Sanokaa johtajalle! vastasi muulinajaja. — Niin kauvan kuin etumainen kulkee, täytyy takimaisten seurata. Mutta minusta hän jo näyttääkin katselevan lepopaikkaa. Ei kai hän muuta varten niin huolellisesti tuolla pensaita tarkastelle. Tottapa siellä on lähde — lehdikko on niin raittiin näköistä ja vihreää.

Muulinajaja kuitenkin erehtyi. Sillä ratsastamatta puheena olevaan viidakkoon johtaja pysähtyi ja viittasi retkeläisille kiertämään houkuttelevaa lepopaikkaa varjotsain puiden siimeksessä.

— Turkanen kaikkiaan! — kiukutteli ratsastaja. — Toki hänellä nyt oli olevinaan aimo syy, kun ei sen vertaista lepoa suonut väsyneille jäsenillemme! Silmänkannon päässä ei näy ainoatakaan pensasta — pikkisen metsänrintaa vain siintää tuolla idässä. — Annas minulle kipene tupakkaa, Bob! — keskeytti hän. — Jotain tässä pitää edes suuhunsa saada.

Bob täytti hänen pyyntönsä ja, väistäen johtajan mielestä epäiltävän näköistä paikkaa, käänsi muulinsa oikealle ennen kulkeneiden vaunujen muodostamalta jäleltä. Vasta etäällä pensaikosta hän palasi tielle, ja matkalaiset jatkoivat matkaansa, kunnes aurinko erojaisiksi punasi aavikon kaukaisen aaltomaisen taivaanrannan.

Pensaikko, jota he iltapäivällä niin varovaisesti kiersivät, häämöitti enää vain pienen pienenä tummana pilkkuna. Muutaman loivan harjanteen kukkulalla, joita kulkee läpi koko läntisen preerian, joka siten muistuttaa aaltoilevaa merta, oli vaunut asetettu nelikulmaksi. Keskelle oli sinne illallisen valmistusajaksi laitettu pienenon nuotio mukaan otetuista haloista, mutta sitä suojeltiin huolellisesti näkymästä, ettei sen kirkas valo ilmaisisi heidän yösijaansa etäälläkin mahdollisesti vaanivalle viholliselle. Tuskin olivat kuleksivat kauppiaat ennättäneet syödä kuivatusta puhvelinlihasta ja toutaimista valmistetun ateriansa, kun kekäleet sammutettiin ja pantiin talteen vastaisen varalle, eläimet sidottiin maahan pistettyihin paaluihin ja vahdit sijoitettiin. Pienessä, sillä tavalla nopeasti pyöräytetyssä linnoituksessa majailivat muut matkustajat, hilpeästi tarinoiden ja illan kuluksi jutellen entisistä seikkailuistaan ja muinoisista vaiheistaan.

— No, Hopkins — kysäisi johtajaan kääntyen kesken puheen muuan nuorukainen, jota toiset tuntuivat Tomiksi nimittävän — minkä tähden te ette antanut meidän levähtää tänään siellä viidakossa? Me olimme kaikki, ihmiset ja eläimet, uppo uuvuksissa emmekä me siitä ollen-

kaan olleet hyvillämme, kun meidän kuurtaen kaartaen täytyi sivuuttaa oivallinen levähdyspaikka.

— Näittekö haaskalintuja, joita siellä liiteli? kysyi puhuteltu.

— Näin — mutta mitäs niillä on tekemistä meidän levähtämistemme kanssa?

— Rauzaut ovat vasta viisi päivää sitten lähteneet näiltä main, niinkuin oregonilaiset matkustajat toissapäivänä tavatessamme tiesivät, ja siitä saatte olla varma, etteivät he ole metsänriistan nimelistäkään sinne jättäneet.

— Hyvin toki saattaisi olla mahdollista, että linnut siellä keräilivät otusten tähteitä.

— Luuletteko te sitten, että luut ja lihan tähteet yhtään ainoata päivää säilyisivät näillä preerioilla? Sudet ne kyllä kaluavat niin puti puhtaaksi, ettei niistä jää edes muurahaiselle maistiaiseksi. — Ei, ei, siinä viidakossa olisi ollut kaikkea muuta kuin turvallista levähtää! Päivän valetessa otan minä itse vartioimisen huolekseni, sillä tuskinpa vain sitä ennen punanahkat, jos niitä todellakin siellä piileskeli, näyttäytyvät. Jospa ne vain tulisivat! Olisippa todellakin hupaista taaskin nähdä edes parinkaan heistä maahan lysähtävän kuoleman korina kurkussa!

— Sanokaapas, Hopkins, mistä te oikeastaan olette niin suuttunut punanahkoille? uteli Tom. — Totta tosiaan en heitä minäkään suosi enkä milloinkaan ole tyytyväisempi kuin silloin, kun en heistä kuule hiiren hiiskausta. Mutta en minä kuitenkaan heitä niin silmittömästi vihaa kuin te. Ei heitä kovin voi siitä moittia, etteivät he ole meille mielissään — sillä emmehän mekään ole heitä hyvästi kohdelleet.

— Puolustakaa heitä vielä! sähisi Hopkins hammasta purren. — Tom, jos te olisitte heidän tähtensä kärsinyt sen, mitä minun on täytynyt kärsiä, jos te minun laillani olisitte nähnyt, mitenkä heidän julmat kätensä hävittivät kaikki, mikä minulle oli rakasta ja kallista tässä maailmassa, niin olisitte te samoin kuin minäkin heidän veriviholli-

sensa ja vannonut heille ikuista, loppumatonta kosta! — Mutta pois entisyyden synkät, haihtumattomat kuvat! Me olemme vielä punaihoisten hirviöiden alueella ja meillä on täysi syy olla varovaiset ja säästää voimiamme vaaran hetkeksi. Ruvetkaamme nyt siis levolle, että jaksamme pitää silmämme auki ja korvamme höröllään, sitten kun on meidän vuoromme vartioida!

Kohtapa olivatkin miehet vaippoihinsa kääriytyneinä, — vieressä ladatut pyssyt ja puukot höllästi tupessaan maassa rivissä, — saadaksensa virkistävistä unesta vereksiä voimia uusiin ponnistuksiin ja uusiin vaaroihin, kunnes tähdet ilmaisivat keskiyön tulleeeksi ja siihenastiset vahdit herättivät toverinsa saadaksensa hekin vuorostaan painaa raskaat silmänluomensensa kiini.

— Ettekö ole huomannut mitään epäiltävää, Bob? kysyi Hopkins vahtivuoroa vaihtaessaan.

— En mitään, paitsi pari sutta, jotka lännenpuolelta hiiviskelivät leirimme ympärillä. Näin ne useita kertoja valoisamman taivaanrannan puolelta — mutta ne eivät tulleet kovin lähelle. Preeriasusihan yleensä onkin viekas ja pelkurimainen peto.

— Oletteko ihan varma, että ne olivat susia? Näittekö koko elävän — suipon pään — tuuhean hännän?

— En oikein selvästi. Minusta näytti niinkuin ne kääntyisivät tänne meihin päin, sillä ruumiin rajaviivat olivat pyöreät.

Johtaja pudisti päätään arveluttavasti.

— Bob — hän kuiskasi — pelkään, että vielä ennen aamunkoittoa käy arolla aika hilske. Olette ehkä oikeassa, että ne ovat susia, vaan eivät harmaita preeriasusia, vaan pawneeloupeja tai sitäkin pahempia, vuoristojen hyeenoja, verenhimoisia mustajalkoja! — Mutta samapa se, eivät he meitä kuitenkaan odottamatta herätä eikä ruohikkoa tässä punaa ainoastaan meidän veremme. Tarkastakaa pyssyjänne, miehet — hän lisäsi hiljemmin — ja sitten viedään hevoset ja muulit vaunulinjamme

sisäpuolelle. Jollei vihollisia ole kovin paljoa ja heidän mielestensä lienemme turvan takana, niin ehkäpä he eivät hyökkääkkään. Kyllä minä ne pelkuriheittiöt tunnen — jollei vain ole kylliksi saaliin toivoa ja vaara liaksi heidän omia päänahkojaan uhannee, niin he mieluummin pysyttelevät ulompana niinkuin susi vainutessaan rautaa pyydyksessä. Turmio heille!

Johtajan määräyksestä siirrettiin muulit ja hevoset vaunujen sisäpuolelle. Olettaen vihollisen todellakin heitä piirittävän, määrättiin joka miehelle varma paikkansa, johon he pyssy kainalossa laskeutuivat nukkumaan ollakseen tarpeen vaatiessa paikalla valmiita. Hetkisen kuluttua ilmoitti jo nukkuvain säännöllinen hengittäminen, jota vain silloin tällöin eläinten kavion kuoputus keskeytti, miten vähän vaaroihin tottuneet kulkijat välittivät verivihollistensa läheisyydestä, ja miten he jo olivat tottuneet ajattelemaankin, että pyssyn laukaus ja intiaanien kimakka sotahuuto minä hetkenä hyvänsä heidät yhtäkkiä herättää.

Hopkins tiesi paremmin kuin toiset, mikä heillä oli odotettavissa, jos he antaisivat kavalain vihollistensa heidät viekkaasti voittaa. Viettäen lapsuutensa lännen vakoilijain keskuudessa, oli hän tarkoin perehtynyt intiaanien sotatemppeihin. Murhaten ja ryöstäen oli joukko siouzeja kulkenut hänen kotiseutunsa läpi ja karkoittanut hänetkin vanhempainsa kodista. Silloin hän oli vannonut verisesti sen kostavansa punaihoisille. Miten hän valansa piti, osottaa se kauhu, jonka hän, „verikäsi“ — joksi intiaanit häntä nimittivät — oli herättänyt aron kesyttömissä pojissa, varsinkin kun he, huolimatta monista, tarkoin mietityistä hyökkäyksistään, eivät milloinkaan voittaneet häntä. Siitäpä syystä häntä pidettiinkin erinomaisena noitana.

Hopkins oli varma, että vihollinen, jos se kerran likettyellä oli, oli lähettänyt vakoilijoita leiriä tarkastamaan, vaan ei kuitenkaan ennen päivän kajoa uskaltaisi

hyökätä. Hän meni rauhallisesti vahtipaikalleen ja heitti pitkäkseen ruohikkoon niinkuin edellisetkin vartijat. Muutamia minuuttia hän vain odotti ja hiipi sitten kuin kissa kohottamatta ruumistaan tuumankaan vertaa yön vienossa tuulessa aaltoilevasta ruohikosta, hiipi länteen päin noin parinkymmenen askelen päässä olevalle kynnäälle, josta hän paikalla saattoi huomata, mitä erikoista arolla tapahtui.

Aava, aukea aro oli äänetön kuin hauta. Silloin tällöin ulvahti vain yksinäinen susi, joka hirveä ajaessa oli eksynyt toisista ja tuntui kuulostavan vastausta valituksiinsa. Höröllä korvin kuunteli Hopkins tuttua ääntä, etteihän se vain ollutkin hyökkäysmerkki.

Punaihoiset olivatkin paljoa lähempänä kuin peninkulmain päässä ulvova susi. Sen hän pian älysi. Sillä samassa sukeltautui pää ruohikosta tuskin viidentoista askeskelen päässä hänestä ja tähysteli varovaisesti ja tarkkaan sitä paikkaa, johon hän ensin oli laskeutunut. Mutta se kesti vain silmänräpäyksen — ennenkun Hopkins oli ennättänyt päättää, mitä tehdä, katosi se taas ja kiusallinen hiljaisuus vallitsi avaralla lakeudella.

Tuskallisen kiihtyneenä odotti johtaja, jonka epäluulo siis oli toteutunut, pienintäkin liikettä ampuakseen varoituslaukauksen. Työläästi kului aika. Viimeinkin nousi aamutähti itäiseltä taivaalta ja hän odotti kohtalon ratkaisua. Pyssy kädessä hän levollisena odotti vihollisen ilmestymistä. Ei kestänytkään kaukaa, kun vakoilijan pää toistamiseen ilmausi ihan samasta paikasta kuin ensi kerrallakin, ikäänkuin hän ei olisi siitä minnekkään hievahtanut. Tuskin Hopkins ennätti nähdä intiaanin pälaen, kun hänen varman pyssynsä laukaus katkaisi hiljaisuuden, ja väijyvä vihollinen ääntä päästämättä kellahti pitkään ruohikkoon. Kuin taikaiskusta ilmestyi hilskettä ja vilinää koko aavikolla. Joka suunnalta kajahteli intiaanien kimeä sotahuuto aivan kuin manalaiset olisivat väkensä taisteluun lähettäneet, joka suunnalta vilahteli

punaisia, liekehtiviä tulia, pyssyt paukkuivat, tanner tömisi ja tummat, surmaa uhkaavat olennot kiitelivät yli lakeuden kuin koston kamalat henget. Keskellä oli Hopkins. Iskien pyssynperällä lähimpänä ryntäävän intiaanin maahan, hän notkeana harppaili toveriensa luo.

Santa-Fén kauppiat eivät muuten ollenkaan hämääntyneet vihollisen yhtäkkistä hyökkäystä, sillä jokainen oli määräpaikallaan. Säästäen vain sitä puolta, jossa tiesivät johtajan olevan, kumähti laukaus toisensa perästä heidän oivallisista pyssyistään, ja monen kirjavasulkaisen ja maalilla koristetun sotilaan sotahuuto muuttui kuolemankorinaksi hänen hypähtäessään tomahavkia *) heiluttaen — siellä hän virui ruumiina ruohikossa, jota sydänverellään punasi. Ainoastaan kymmenen hurjistunutta metsäläistä tunkihe vaunuihin asti. Etumaisinta kohti kohotti Bob surmaavan tuliluikkunsa ja luoti musersi hänen otsansa. Samassa hyppäsi Hopkins aisan yli vaunulinnoitukseen. Valkoisten puukot ja pyssynperät vastaanottivat hyökkäviä intiaania. Kuolevain ja haavoitettujen valituksia ja punaihoisten hurjaa, korvia särkevää sotakirkunaa kuului sekaisin. Hetkisen taistelivat molemmat puolueet vihan vimmassa, hevoset ja muulit potkivat viliytyneinä ja kamala mellakka siitä yhä yltyi.

Hopkins raivosi pyssyineen hyökkääjien keskellä. Hän oli juuri pyssynsä perällä hurjasti iskenyt joukkueen johtaja — „Iltistä“, sillä se oli juuri hän, joka sotureineen oli hyökännyt karavaanin kimppuun — ja, tempaisten tomahavkin kaatuneen kädestä hän kääntyi solakkaan intiaaniin, jolla jo oli puukko valmiina kuolemaniskuun, kun intiaani vilkaisi edessään seisovaan valkoiseen mieheen ja kauhistuneena peräytyi. „Verikäsi“, ärjäsi hän vapisten, sillä hän oli tuntenut kansansa verivihollisen, ja kaatui samassa pää halki valkoisen miehen koston uhrina.

*) *Tomahawk* (lue tomahook) Pohjois-ameriikan intiaanien tärkeinen tai pronssinen sotatappara.

Kuin taikaisku huumasi pelätty nimi aavikon kesytömät asukkaat — pelästyneinä he tähystelivät ympärilleen ja pakenivat hurjina sitä kättä, jonka he luulivat voimakkainta voimakkaammaksi ja väkevintä väkevämmäksi. Yhtä nopeasti ja yhtäkkiä kuin he olivat tulleet, he hävisivätkin ja kohta ainoastaan haavoitettujen vaikeoiminen katkaisi kammoksuttavan hiljaisuuden.

Valkoihoiset eivät kuitenkaan luottaneet intiaanien pakoon, ja nouseva aamuaurinko valaisi heidän pyssynpiippujaan, ikäänkuin he vieläkin odottaisivat kamalan vihollisen hyökkäystä. Mutta siitä ei näkynyt jälkeäkään.

Autio ja äänetön oli aavikko heräävän auringon valossa. Ja ainoastaan vaunulinnoituksen ympärillä osotti tallattu, verinen ruoho, että rajut kiihkot olivat siinä rai-vonneet, viha ja tappelu riehuneet.

Punaihoiset olivat mukanansa vieneet kuolleensa ja haavoitettunsa; varuksessa oli vain kaksi Hopkinsin voitamaa intiaania. Hän muisti kostonsa uhrin. Otettuansa päänahkan toiselta ja sidottuaan sen, verisen voitonmerkinsä, luotisäiliöönsä tarttui hän nuoren päällikön tukkaan, jonka tottuneesti pöräytti vasemman kätensä etu- ja keskisormensa ympäri. Mutta silloin avasi kuolleeksi luultu yhtäkkiä suuret, tummat silmänsä ja tuijotti häneen hurjasti. Hopkins arveli paikalla pistää hänet kuolijaaksi ja puukko ja kohosi kädessä; mutta yhtäkkiä hän muutti mielensä, pisti aseensa tuppeen, tarttui „Iltiksen“ käsivarsiin ja vastustamatta satoi häneltä kädet selän taakse. Vasta vähitellen päällikkö tointui. Älytessään asemansa hän kohottihe ja katseli vangitsijoitaan ylpeästi ja halvek-sien, voitonriemuissaan tuon tuostaankin vilkaisten vyöhönsä.

— Kenenkä päänahka sinulla on vyössäsi, lurjus? huusi Bob niehentyen lähemmäksi intiaania ja tutkivasti häntä tähystellen. — Missä on Tom — hä, missä Tom on?

Hopkins niinkuin kaikki muutkin hypähti säikähtäen seisalleen ja katseli ympärilleen. Neljä vaarallisesti haa-

voitettua {virui muutaman} vaunun vieressä — mutta Tom ei ollut siellä. Pahaa aavistaen riensi johtaja kadonneen yölliselle vahtipaikalle. Hänen pelkonsa oli kauhealla tavalla toteutunut. Verissään makasi siinä ystävä, silminnähtävästi tomahavkin lävistämänä ja sitten päänahka irroitettuna. Hammasta purren hyppäsi Hopkins vankinsa luo. Ja nähdessään hänen voitonriemuksen katseensa pääsi rajattoman vihan huudahdus hänen huuliltaan — mutta vielä sittenkin hän jaksoi hillittyä. Hiljaa, tuskin kuuluvasti hän virkkoi tovereilleen:

— Tulkaa — lähdetään!

— Entä mitä tehdään tuolle pöyhkeilevälle heittiölle, jonka vyössä riippuu paraan ystävämme päänahka? kysyi vanha Bob, vihasta väristen. — Mikä teille pisti päähän säästäessänne punaihoista, joka ansaitsisi kymmenkertaisen kuoleman, kun muuten olette valmis surmaamaan kaikki, mikä vain on intiaanin nimelistä? Miksi menetellette tässä kuin autuutenne siitä riippuisi?

— Hän saa kymmenkertaisen kuoleman, kuten toivotte, Bob! vastasi Hopkins käheästi nauraen. — Vaan ei meidän kädestä! Me viemme hänet mukanamme siirtoloihin.

— Siirtoloihinko? Ettäkö hänet siellä pannaan vankeuteen, tutkitaan ja päästetään vapauteen varoitukset saatuan? Enpä toden totta, Hopkins, teitä enää tunne!

— Kuulkaa, mies! sanoi johtaja ja ilkeä ilme levisi hänen kasvoilleen. — Te tiedätte minun vannoneen ikuista sotaa punanahkoja vastaan ja te tiedätte syyn, miksi sen olen tehnyt. Mutta mitä minua hyödyttää surmata hänet ja ripustaa hänen päänahkansa majani seinälle entisten kuudenkymmenviiden lisäksi? Eihän se ole kuin yksi enemmän. Satojen pitää kaatua, tuhansienkin, ennenkun kostoni on täytetty! Jos hänen kauttansa voin koko rodun hävittää, silloin, Bob, te näette, että minä hänet riemuiten uhraan isä- ja äiti-poloiseni muistolle — hän

on se välikappale, jonka kautta minä pyrin päämaalini saavuttamaan.

— Niinkö? sanoi Bob, jolle alkoi selvitä johtajan tarkoitus. — Pitääkö hänen kulettaa rokko sukuansa hävittämään?

— Oikein arvasitte! Niin pian kun häneen tuhoava tauti on tarttunut, saakoon hän aseensa takaisin, nousee nopeimman hevoseni selkään — olkoon vapaa! Kostotar sitten hänen askeleensa ohjatkoon ja hänen polkunsa suojelkoon, että hän pian heimonsa luokse ennättää! Ja kun suunnitelmani onnistuu, kun heidän keskuudessaan myrky leviää ja rutto riehuu, jäleettömiin hävittäen perheitä, kyliä, koko heimoja, silloin, Bob, minä vasta voin sanoa täyttäneen valani, velkani suorittaneeni!

Tarkkaavasti nuori päällikkö kuunteli vihollistensa puhetta, mutta kun hän ei ymmärtänyt sanaakaan englantinkieltä, jäi häneltä puhe käsittämättä. Nähdessään valkoihoisten hommautuvan matkaa jatkamaan hän luuli heidän kulettavan hänet asuinpaikoilleen ja siellä intiaanien tavalla polttavan hänet paaluun sidottuna. Lujasti päätäten kuolla kuin mies, hän lauleli vain pilkka- ja sotaulujaan, kun häntä vaunuihin nostettiin, ja luetteli niitä valkoihoisia vihollisia, jotka hänen isänsä oli surmannut, ja joiden päänahkat riippuivat isän majassa.

Sillaikana Santa-Fén kauppiaat hautasivat kaatuneen toverinsa ruumiin, valjastivat muulit ja peittelivät huolellisesti haavoittuneet vaunuihin laitetuille vuoteille, hoitaen heitä hellästi kaiken matkaa. Hopkinsin täytyi taas asettua retken johtajaksi ja vangitseman sa intiaanin hän uskoi vanhan Bobin hoitoon.

Karavaani lähti liikkeelle ja saapui muutamissa päivissä Missouri-nimisen valtion rajoille.

Kolmen kuukauden kuluttua palasivat intiaani-nuorukaiset sotaretkeltään. Se oli onnistunut; sillä vaikka he ensi hyökkäyksessä menettivätkin päällikkönsä ja muutamia tovereitaan, vei heidät heti sen jälkeen onnellinen sattumus espanjalaisseurueen jälille, joka kuletti suurta muulilaumaa Yhdysvaltoihin. Päiväkausia he kulkivat heidän jälestään entisten tappioidensa opettamina ja joka yö he hiiviskelivät heidän leirinuotionsa ympärillä, kunnes meksikolaiset muutamana kostean kylmänä, sateisena yönä nukkuivat vartijoita. Varomattomuutensa he saivat hengellään maksaa. Surmaamiensa espanjalaisten päänahkain koristamina ja muulikarjaa edellensä ajaen, he ilomielin ja laulaen voitto- ja sotalaulujaan lähenivät ystäväinsä asumuksia.

Mutta kuolinvirret ja haikeat valitukset kaikuivat heitä vastaan kotoisista majoista. Hautaamattomina viruivat ruumiit Mariavirran rannalla, saastuttaen ilmaa. Järjestystä ei ollut nimeksikään. Rokko raivosi esteettömästi aavikon punaihoisten keskuudessa. Vaivoin saivat nuorukaiset selville, miten kaikki oli tapahtunut. Monta viikkoa sitten oli heidän päällikkönsä, Iltis, vaahtoisen ratsun selässä nelistänyt kotiin, tuskin siksikään voimissaan, että satulassa kesti. Hänen jäsenensä värisivät, ja veri virtasi kuumeisesti hänen suonissaan. Ei yksikään loitsijoista eli heidän lääkäreistään tiennyt, mikä häntä vaivasi; häyjen henki oli hänen päälleen puhaltanut — niin he arvelivat — ja sen hengitys polttanut hänen ihonsa. Iltis kuoli kolmen tunnin päästä omaistensa luo palattua ja ne, jotka hänet hautasivat, sairastuivat paikalla. Sitä jatkui seuraavina päivinä, niin että intiaaniraukat jo luulivat suuren hengen heihin suuttuneen siitä, että he kuolleensa maahan hautasivat. Siitä lähtien he jättivät ruumiit hautaamatta, saastuttivat siten ilman ja saivat aikaan ruton, joka uhkasi hävittää koko suvun. Lisäksi he vielä ihan järettömällä tavalla hoitivat sairaitaan: pitivät heitä ensin kuumassa löylyssä ja paikalla sen jälkeen pistivät haaleassa jokive-

dessä. Jällelle jääneet olivat vihdoin kauhusta järkensä menettää. He pakenivat Kalliovuorten synkkiin rotkoihin ja jättivät omaisensa kotkain ja susien saaliiksi.

Vuosikauteen ei yksikään intiaani uskaltanut jalakaansa astua häjyjen henkien rankaisemaan paikkaan. Mutta kun lumi seuraavana kevännä sulii, ja ruoho ja moniväriset sievät metsäkukat kohottivat päätään vaalenneiden luiden ja lyhistyneiden majain välistä, kohosi eräänä iltana entisen asumuskunnan keskeltä kirkas, liekehtivä tuli ja sen tuulessa hulmuehtiva valo oudosti valaisi ympäröivää tasankoa. Yksinäinen valkea metsästäjä loikoi tulen vieressä, tuijottaen mietteissään hiiltyviin kekäleihin. Vasta sitten hän vakavista ajatuksistaan heräsi, kun tuli jo alkoi häntä polttaa. Paalun toisensa perästä hän kiskaisi vieressään olevasta wigwamista ja viskasi tulen syötiksi. Unta ei tullut miehen silmiin. —

Kun aurinko seuraavana aamuna tulipunaisena kohosi puiden latvain taitse, hän nousi, katsoi kauvan ja katsoi tutkivasti ympärilleen ikäänkuin olisi mielellään laskenut tannerta peittävät mahdottomat luukasat. Väristen hän kääri tiukempaan ympärilleen vaippansa, jota hän intiaanien tapaan kantoi vyöllään, nosti pyssyn olalleen ja lähti äänetönnä itään päin. — Se oli „verikäsi“.

Oliko valkea mies menetellyt jalosti ja oikein?

Sillinpyynnistä.

— Kuulehan Doggerbank, *) — sanoi muuan merimies istuessaan kumollaan olevalla veneellä ja puhellen kak-sitoistavuotiaan poikansa kanssa, joka tarkkaavasti kuunteli joka sanaa, — nyt minä kerron sinulle, mistä sinä olet nimesi saanut. Mahdat sitä mielelläsikin kuunnella, kunhan tiedät, että se oli minun ensimmäinen ja viimeinen retkeni dogger *)-nimisellä kalastaja-aluksella.

Minä olen Yarmouthista niinkuin isäni ja isoisänikin. Hädin tuskin olin seitsenvuotias — se oli keväällä 1773 — kun muutamana päivänä isäni tuli minun luokseni ja sanoi: „James, sinun pitää nyt lähteä mukaan kalanpyyntiin!“ Siitä on viisiviidettä vuotta, mutta vielä nytkin muistan, miten sydämmeni läpähti. Kaikki ihmiset olivat saaneet jalat alleen ja puuhasivat rannassa alusten ympärillä. Mikä siinä verkkoja korjasi, mikä valmisti tynnyriä, mikä suolasäkkejä aluksiin hilasi. Minusta tuntui kuin isäni sanat olisivat yhtäkkiä tehneet minusta aikamiehen ja minäkin pakkelehdin joka paikkaan. Milloin pinkasin kattilain viereen, joissa tammenkuorta keitettiin, milloin olin auttavinani verkkojen paikkuussa, jotka sitten kastettiin paksussa ruskeassa nesteessä, että vahvisivat — niin, minä

*) *Doggerbank* (Koirasärkkä) on nimeltään Pohjanmeressä oleva hiekkasärkkä Yorkshiren ja Jyllannin välillä. *Dogger* on myöskin suurten hollantilaisten kalastajaveneiden nimi, jotka kulkevat sitä väliä.

kipelehdin joka paikassa, ja vaikka minua välistä poisikin sysäistiin ja kerran jalalleni polaistiin, että kotvan varpaita vihavoi, en siitä viisastunut. Kun kaikki viho viimein olivat valmiit ja jokainen paikallaan, työnnettiin alukset vesille ilohuutojen raikuessa.

Yhtymäpaikkana oli, kuten tavallisestikkin, Fairsaari Shetlannin ja Orkneysaarten välissä ja meidän sillialus*), joka oli muita nopeakulkuisempi, oli heti edellä kaikista muista. Kun isäni, joka hyvin tarkasti tunsu ne matkat, illemmalla meille selitti, että olimme purjehtineet liiaksi itään päin ja olimme viisitoista sylvä Doggerbankin, hiekkasärkän, yläpuolella, olin näkevinäni etäällä pitkän pituisen valojuovan väräjävän ja hieroin silmiäni. Alussa oli meri ihan musta, mutta yhtäkkiä aallot välkkyivät.

„Silliä!“ huusi perämies ja useat muut yhtyivät.

Minä olin ihan haltijoissani. Ajattelematta hituista-kaan valaa, jonka jokainen kalastaja lähtiessään vannoo, ettei näet vedä merestä yhtään ainoata kalaa ennen juhannusta, valtasi minut aivan kokonaan ajatus saada sen vuoden ensimmäinen silli. Oli tosin kesäkuun 24 päivä, vaan keskiyöhön oli vielä aikaa — eikä kellekkään juotunut mieleenkään laskea verkkoja veteen. Edessämme uiva taaja parvi näytti kuitenkin estävän etenemisemme. Useimmat veneemme miehet olivat töissään, toiset näytti eloisa, pohjaton meri ihan lumonneen, sillä veden tummalla pinnalla välhteli kirkkaita silmiä ja loistavia suomuksia. Kukaan ei älynnyt minua. Huomaamatta minä hiivin aluksen keulapuolelle ja pistin kalavirtaan äitini antaman päähineen, jonka olin sitonut keppiin. Kun sitä vedin ylös, oli se ihmeesti raskas, niin että minulla oli henki salpautua. Juoksin lyhtyjen luo ja näin saaliini joukossa tavatoman suuren, alta hopeanharmaan, päältä vihreän sillin, joita hollantilaiset nimittävät vihreiksi silleiksi (groene

*) *Sillialus* rakennetaan erityisesti sillinpyyntiä varten; sen peräosa on leveä ja on siinä suuri masto, jossa on kolme purjettä, ja lisäksi pienempi masto.

Harings) ja joiden kutuaikanaan kesäkuussa sanotaan parantavan kaikki taudit *). Kun minä vielä saalistani ihailin ja ihmettelin, ryntäsi toinen laivamies luokseni vihan vimmassa.

„Riiviö“, karjasi hän, „siinä se nyt on koko kalastuksemme! Sinä olet ottanut sillien kuninkaan!“

Isäni tempasi lakin kädestäni ja viskasi sen mereen kaloineen päivineen.

„Siitä se apu lekahtaa,“ valitti venemies päätään pudistellen. „Kun silli vain vedestä nostetaan, on se kuollut. Eikä se tuokaan voi kohtalooan välttää. Ei se nyt enää ensi kevännä johda meidän luoksemme toveriparveaan. Totta totisesti ei tyhjää tynnyriä maksa tämänpäiväinen kalastuksemme!“

Siitä hetkestä miehistö kohteli minua pahasti. Mutta sinä vuonna saatiinkin silliä erinomaisen paljo, enemmän kuin miesmuistiin. Meidän verkot ne vain repeilivät niin pian kun ne mereen heitettiin. Kaikki olivat minulle niin vihoissaan, että isäni töin tuskin voi minua suojella. Entäpä kun vielä kotonakin katsottiin minuun kierosti. — Sitä en enää jaksanut kestää ja muutamana päivänä minä jätin lapsuuden kotini etsiäkseni työtä muualta. Mistään en sitä saanut — siksi oli jo minun sillinpyyntini levinnyt naapuristoon. Olin joutua epätoivoon — ja seuraavana vuonna minä olin laivapoikana muutamassa kaapparissa!**)

Koko merelläoloaikani olen kaihoten kaivannut kotoisten kalastajain aluksia, alati surumielin ajatellut kantta, jossa kalain suomukset kauniisti välkkyvät aurin-
gonvalossa, vaimojen ilonkyyneleitä miesten palatessa sillinpyynnistä, lasten riemua, kun he jo kaukaa näkevät

) Niin tietää tarina. Kesäkuussa saatu silli on muuten maukkaampi, suurempi ja lihavampi kuin heinäkuun silli.

**) *Kaappari* on laiva, jonka isänmaan ystävät sota-aikana varustavat vihollisen laivoja ryöstämään (kaappaamaan). Mutta jos laivalla ei ole meripäällikkökunnan suostumusta, pidetään kaapparimista merirosvoutena.

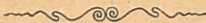
aluksien tulevan, jotka mukanansa tuovat rikkautta ja ylellisyyttä . . .

— Entäpä kun saalis milloin on huono? kysäsi kiihkeästi tarkkaavainen poika.

— Joutavia. Onko meri milloinkaan ahne? vastasi isä äreänlaisesti. — Ovatko pohjoisten jäiden alla syntyneet parvet milloinkaan jääneet tulematta? Jollei olisi kalastajia ja haikaloja, täyttäsivät sillit meren ja Itämeri kuivuisi. Sillien sotajoukon täytyy muuttaa marssijärjestystään ja pitentää osastojaan päästäkseen Grönlannin ja Norjan välisestä salmesta, joka on seitsemänkymmenen peninkulman levyinen! Jumala antoi kalat niinkuin veden, niinkuin viljan, niinkuin valon ja ilman mittaamatta ja lakematta kaikille ihmisille!

Minä olen paljon kokenut elämäni varrella, ajanut ihmisiä takaa ja heitä ryöstänyt — lopetti merimies kertomuksensa — mutta kun minulle syntyi poika, päätin minä, ettei hänestä tule kaappaajaa niinkuin isänsä on ollut. Hän ei saa ryöstää eikä hävittää, jos kohtakin sota-aikana ja maansa vihollista vastaan taistellessa — kalastaja hänestä tulee niinkuin isoisäkin oli ja iloa, reippautta ja tyytyväisyyttä hän retkiltään tuo tuomisiksi kotiin! Sen tähden minä annoin sinulle nimen Doggerbank. Minä luovuin raa'asta toimestani, johon olin antautunut, ja palasin rauhaisaan kotisopukkaani, tosin rikkaana sotaisestä kuniasta, mutta olenhan sittenkin vain ryöstäjä, joka surmasi vihollisen saadakseen hänet käsiinsä.

Sinä, poikani, ensi kerran avustat verkkoa mereen samalla hiekkasärkällä, jossa minäkin niin ilomielin olin mukana ensimmäisellä sillinpyyntiretkelläni ja kovaksi onneksi vangitsin sillien kuninkaan. Sinne sinä lähdet huomenna setäsi aluksessa, mutta paina mieleesi, ettei onkea eikä verkkoa saa mereen heittää ennen juhannusta.

tuhatjärvien maassa.

»Se on epäilemättä monipuolisen sisältönsä tähden helppohintaisista kirjakokoelmista arvokkaimpia, mitä viime vuosina on maassamme ilmestynyt,» lausuu eräs arvostelija. Kokoelma tarjookin todella huokeasta hinnasta hyvää luettavaa. Sitä on ilmestynyt yhteensä 24 vihkoa á 35 p, eli sidottuna 4 korukansiin á 2: 75 p.

Kokoelman vihot sisältävät:

- N:o 1. **Pohjan-Pitti.** Kuvaus lopulla 13:tta vuosisataa. Kirjoitti Yrjö-Koskinen. Uusi painos. Hinta 35 p.
- N:o 2. **Suomalaisia sananlaskuja.** Selittänyt Elias Lönnrot. 35 p.
- N:o 3. **Sotamies Ivanovin muistelmia.** Kirjoittanut Wsewolod Garshin. Suomentanut M. Wuori. Hinta 35 p.
- N:o 4. **Aleksanteri Petöfin runoja.** Koonnut Severi N. Ynnä Petöfin elämäkerta. Hinta 35 p.
- N:o 5 ja 6. **Eläinten elinkeinot ja teollistoimet.** Parhaiten lähteitten mukaan kirjoittanut O. M. Reuter. Suomentanut Hilja. Useilla kuvilla varustettu. Hinta 70 p.
- N:o 7 ja 8. **Mexikon valloitus.** Kappale Amerikan historiaa. Kirjoittanut Tyko Hagman. Kuvilla varustettu. Hinta 70 p.
- N:o 9. **Pappilan tuvassa.** Yksinäytöksinen huvinäytelmä. Kirjoitti Martti Wuori. Hinta 35 p.
- N:o 10. **Juhani Ahon kirjoittamia lastuja.** Valikoima teoksista »Lastuja» ja »Uusia lastuja». Hinta 35 p.
- N:o 11 ja 12. **Suomen kalat ja kalastus Suomessa.** Kirjoitti O. M. Reuter. Suomennos. Kuvilla varustettu. Hinta 70 p.
- N:o 13. **Protestanttisuus ja sen vaikutus kansojen menestykseen.** Kirjoitti Emile de Lawaleye. Suomensi A. Meurman. Hinta 35 p.
- N:o 14. **Singonneita säkeniä.** Kirjoitti Louise Westkirch. Suomentanut Helmi Setälä. Hinta 35 p.
- N:o 15. **Joulu-ilta.** Kirjoittanut Charles Dickens. Suomennos. 35 p.
- N:o 16. **Hän on Sysmästä.** Huvinäytelmä yhdessä näytöksessä. Mukailtu Minna Canth. Hinta 35 p.
- N:o 17. **Metsänriistan hoidosta Suomessa.** Kirjoitti Karl H. Lindholm. Suomennos. Useilla kuvilla varustettu. Hinta 35 p.
- N:o 18. **William Ew. Gladstone,** valtiomies ja kansanystävä. Kirjoittanut O. W. Ålund. Suomennos. Gladstonen kuvalla varustettu. 35 p.
- N:o 19. **Kertoelmia Kreikanmaalta.** Uuskreikan kielestä suomentanut toht. K. Forsman. Hinta 35 p.
- N:o 20. **Kaukuja Skandinaviasta.** Suomennoksia Skandinavian nykyisimmästä lyrillisestä runoudesta. Toimittanut Reinhold Roine. 35 p.
- N:o 21. **Lapsuuteni Muistoja.** Kirjoitti Teuvo Pakkala. Uusi painos 35 p.
- N:o 22. **Isäntä ja renki.** Kirjoitti Leo Tolstoi. Suom. M. Wuori. 35 p.
- N:o 23 ja 24. **Eläinten ja kasvien keskinäiset suhteet.** Parhaiten lähteitten mukaan kirjoittanut O. M. Reuter. Suomennos. Kuvilla varustettu. Hinta 70 p.

* Uusia nuorison kirjoja! *

Werner Söderströmin kustannuksella on ilmestynyt:

NUORISON SEIKKAILUKIRJASTO I.

„Nuori Kotka“ ja vanha metsästäjä.

Fenimore Cooperin kertomuksesta mukailtu nuorisolle.

Suomensi *Sohvi Reijonen*.

Kuvilla kaunistettu. Hinta 1 m. 50 p.

»Jos nuorison mielikuvitusta tahdotaan ravita puhtailla jännittäväillä seikkailukertomuksilla, niin on Fenimore Cooperin Nuoresta Kotkasta tehty suomennos hyvin valittu alkua. Siinä ei puhuta hiuksia pöyristyttävistä veritöistä eri kansakuntain kesken, vaan hilpeistä, raittiista taisteluista metsään pyörryttävissä korkeuksissa.« (Aura.)

»Nuoriso on seikkailuhaluista, se kuuluu sen luontoon ja johdonmukaisesti sekin, että se mielellään lukee kirjoja, joissa tapausten juoni on jännittävä, odottamattomia käänteitä ja seikkailuja täynnä. Parhaimpia tässä suhteessa on Nuori Kotka. Siinä on todellakin tapausten juoksu jännittävä ja kertomus niin puhdashenkinen, että sen voi epäilemättä antaa kenen käteen tahansa.« (Uusimaa.)

Poikavuositani.

Kirjoittanut *K. P. Rosegger*. Suomennos. Kuvallinen päällys.

Hinta sid. 1 m. 50 p.

»— — On parhaita nuorison kirjoja, mitä meillä on ilmestynyt. Taidokkaalla kynällä on tekijä kuvauksensa piirtänyt ja tuo kauttaaltaan uhkuva rattoisa leikkisyyttä ja lapsellinen viattomuus tekee että pienen sankarin vaiheita seuraa mielenkiinnolla.« (Uusimaa.)

»Poikavuositani« on kirja, jota suositamme sekä pojille että tytöille, eikä tarvitse kauppojaan katua, jos sen kirjahyllyllensä hankkii.« (Walvoja.)

Mitä kukat meille opettavat.

Nuorisolle kirjoitti *Eeva Travers Evered Poole*. Suomennos. Kuvallinen päällys. — Hinta sid. 1 mk.

»— — Pieni uskonnollinen kirja, joka vertausten ja pienien kertomusten muodossa tahtoo painaa lasten ja nuorison mieliin Jumalan suuria totuuksia. Yksinkertaisesti ja sydäntä liikuttavasti tekijä selittää pienille lukijoille kukkien kieltä ja niiden jumalanpalvelusta, ja kehottaa heitä katselemaan kukkasia kedolla ja pitämään niitä esikuvinaan. Luulemme tämän kirjasen voivan herättää uskonnollista mieltä lapsissa ja olevan hyvänä apuna uskonnonopetuksessa kodeissa.« (Walvoja.)

WERNER SÖDERSTRÖM'in kustannuksella on
ilmestynyt kokoelmaa

Joutohetkinä,

huvittavaa lukemista pojille, seuraavat osat:

- I. **Petter Simpel.** Kapteeni *Marryatin* kertomuksen mukaan nuorisolle mukaellut Gustav Höcker. Suomensi Aatto S. Hinta 60 p.
-
- II. **Setä Tuomon tupa.** *Beecher Stowen* alkuteoksesta nuorisolle sovittanut A. U. Fogowitz. Suomensi Aatto S. Hinta 65 p.
-
- III. **Robinpoika.** *Defoën* teoksesta nuorisolle mukaili G. Mensch. Suomensi Aatto S. 65 p.
-
- IV. **Rehti Jaakko.** Kapteeni *Marryatin* kertomuksen mukaan nuorisolle mukailut Gustaf Höcker. Suomensi A—a. Hinta 65 p.
-
- V. **Lentävä Hollantilainen** ja muita seikkailukertomuksia. Nuorisolle kertonut *F. H. Fogovitz*. Suomennos. Hinta 65 p.
-

KAROLIINIT.

Kirjoittanut

VERNER von HEIDENSTAM.

Tekijän luvalla suomentanut WÄINÖ WALLIN.

↪ 10 vihkoa à 55 p. ↩

Tätä julkaisua on koko Ruotsin sanomalehdistö sanomattomalla mielihyvällä tervehtinyt. Innostus on ollut niin suuri, ettei eräällä taholla teosta ole voitu kyllin kiittää, onpa sitä verrattu »Vänrikki Stoolin tarinoihinkin«.

Karoliinit eivät ole kuvaus niin paljo Kaarle XII:nnesta itsestään, kun hänen sotilaistaan ja hänen kansastaan. Mutta kuningas on kuitenkin kaikkialla heidän tekojensa aiheuttajana, heidän tunteittensa keskuksena, heidän kohtalojensa haltijana. Hän on niin sanoaksemme teoksen tausta. Ei tekijä kuvaa kuningasta imartelevassa valossa, vaan päinvastoin lahjomattoman todenmukaisesti, paljastaa yhtä hyvin ja yhtä usein hänen heikot puolensa kuin hänen suuretkin ominaisuutensa. Mutta sittenkin esiintyy sankari- ja seikkailijakuningas näissä kertomuksissa suurena, jota hänen kansansa kaikkine hänen puutteineenkin ihaili ja rakasti. Ja sen vuoksi tekee kuninkaan persoona elävän ja kerrassaan viehättävän vaikutuksen ja teroittuu pysyvästi lukijan mieleen.

Kirjoitustapa ja kieli ovat uutta ja alkuperäisen mehevää, mutta samalla kaunista, ja kirjan henkilöt esiintyvät meille niin selväpiirteisinä, kuin olisivat he äkkiä ilmestyneet eteemme kaksisatavuotisista haudoistaan.

Varmaankin tämä etevä teos, joka hakee vertaistaan Ruotsin kirjallisuudessa, on suomenkielellekin käännettynä saava laajan lukijakunnan.

Käännöksen toimittaa toht. *Wainö Wallin*.

Porvoossa, marraskuulla 1897.

WERNER SÖDERSTRÖM.